

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SU SPORLARIYLA UĞRAŞAN SPORCULARIN BEŞ FAKTÖR
KİŞİLİK YAPILARI VE ÖFKE İFADE TARZLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

HAZIRLAYAN: ÇAĞATAY İNALLI
YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİMDALI

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYLİN ZEKİOĞLU

2. DANIŞMAN
DOÇ. DR. ARKUN TATAR

MANİSA-2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SU SPORLARIYLA UĞRAŞAN SPORCULARIN BEŞ FAKTÖR
KİŞİLİK YAPILARI VE ÖFKE İFADE TARZLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

HAZIRLAYAN: ÇAĞATAY İNALLI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİMDALI

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYLİN ZEKİOĞLU

2. DANIŞMAN
DOÇ. DR. ARKUN TATAR

TEZ SINAVI JÜRİSİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYLİN ZEKİOĞLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ NİHAL DAL
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHAMMET ÖZER

MANİSA-2019

**SU SPORLARIYLA UĞRAŞAN SPORCULARIN BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK
YAPILARI VE ÖFKE İFADE TARZLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Öğrenci: Çağatay İnallı

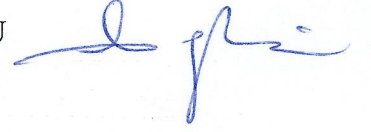
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Aylin Zekioğlu

İkinci Tez Danışmanı: Doç. Dr. Arkun Tatar

Bu tez çalışması 04/09/2019 tarihinde jürimiz tarafından “Sporda Psiko Sosyala Alanlar Programı” nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Aylin ZEKİOĞLU
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Üye :

Dr. Öğr. Üyesi Nihal DAL
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Üye:

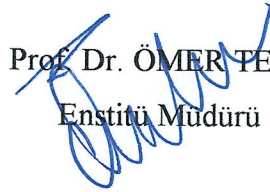
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet ÖZER
Uşak Üniversitesi

Bu tez, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından başarılı bulunmuştur.

06 / 09 / 2019

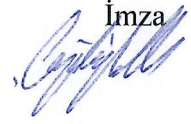
Prof. Dr. ÖMER TETİK
Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından, veri toplanması ve yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmayla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Çağatay İNALLI

İmza

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın tüm aşamalarında desteğini, bilgi birikimini ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanlarım Dr. Öğr. Üyesi Aylin ZEKİOĞLU'na ve Doç. Dr. Arkun TATAR'a teşekkür ederim.

Çalışma boyunca destekleri için Göztepe Spor Kulübü Amatör Branşlar Sorumlusu Deniz DURMAZ'a, TAKEV Okulları Karşıyaka Kampüsü Müdürü Çiçek AKSAÇ'a ve Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Başkanı Orçun ATAMAN'a çok teşekkür ederim.

Ayrıca manevi desteğini esirgemeyen annem Çiğdem KAPKIN'a teşekkür ederim.

KISALTMALAR

ANOVA: Tek Yönlü Varyans Analizi

B5KT-50-Tr: Büyük Beş Kişilik Testi-50'nin Türkçe çeviri formu

SÖÖİTÖ: Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği

İÇİNDEKİLER

BEYAN	i
TEŞEKKÜR.....	ii
KISALTMALAR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLO DİZİNİ	vi
1. ÖZET	1
2. ABSTRACT	2
3. GİRİŞ.....	3
4. GENEL BİLGİLER	5
4.1 KİŞİLİK	5
4.1.1 Kişilik ile İlgili Kavramlar.....	5
4.1.2 Kişilik Kuramları	6
4.1.3 Beş Faktör Kişilik Modeli.....	7
4.1.4 Spor ve Kişilik.....	9
4.2 ÖFKE	10
4.2.1 Öfke Tanımı	10
4.2.2 Saldırganlık Tanımı.....	11
4.2.3 Öfke ve Spor	12
4.3. SU SPORLARI HAKKINDA GENEL BİLGİLER	12
4.3.1 Yüzme	12
4.3.2 Sualtı Ragbi.....	13
4.3.3 Sutopu	14
4.3.4 Yelken	14
4.3.5 Triatlon.....	15
5. GEREÇ ve YÖNTEM	16
5.1 ARAŞTIRMANIN TİPİ.....	16
5.2 ARAŞTIRMANIN YERİ VE SÜRESİ.....	16
5.3 ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	16
5.4 ARAŞTIRMANIN SORULARI	16
5.5 BAĞIMLI VE BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER	17
5.6 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	17

5.6.1 Sosyo-Demografik Bilgi Formu.....	17
5.6.2 Büyük Beş-50Kişilik Testi.....	17
5.6.3 Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği (SÖÖİT).....	17
5.7 VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ.....	18
5.8 VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	18
5.9 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	19
5.10 ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ	19
6. BULGULAR.....	20
6.1 SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİ SAYI VE YÜZDE DEĞERLERİ	20
6.2 ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN BETİMSSEL İSTATİSTİKLER.	22
7. TARTIŞMA.....	43
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	51
9. KAYNAKLAR	53
10. EKLER	62
10.1 YÖNETİM KURULU ONAYI (EK-1)	62
10.2 ETİK KURUL ONAYI (EK-2)	63
10.3 KURUM İZNİ (EK-3).....	64
10.4 KURUM İZNİ(EK-4).....	65
10.5 SÜREKLİ ÖFKE VE ÖFKE İFADE TARZI ÖLÇEĞİ (EK-5)	68
10.6 ÖLÇEK İZNİ (EK-6)	69
10.7 BÜYÜK BEŞ 50 KİŞİLİK TESİ (EK-7)	70
10.8 ÖLÇEK İZNİ (EK-8)	70
10.9 ORJİNALLİK RAPORU (EK-9).....	71
11. ÖZGEÇMİŞ	72

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Cinsiyet gruplarının sayı ve yüzde dağılımı.....	20
Tablo 2. Yaş gruplarının sayı ve yüzde dağılımı.....	20
Tablo 3. Yaşanılan yer gruplarının sayı ve yüzde dağılımı.....	20
Tablo 4. Eğitim durumu gruplarının sayı ve yüzde dağılımı.....	21
Tablo 5. Ekonomik durum gruplarının sayı ve yüzde dağılımı.....	21
Tablo 6. Yapılan spor branşlarının sayı ve yüzde dağılımı	21
Tablo 7. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının betimleyici istatistikleri.....	22
Tablo 8. Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör puanlarının betimleyici istatistikleri. ...	22
Tablo 9. Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör puanları ortalama değerlerine göre ortalamanın altında ve üstünde kalan grupların sayı ve yüzde dağılımları.....	23
Tablo 10. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği ile Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörleri için Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik analizi sonuçları.....	24
Tablo 11. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği ile Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör puanları arasındaki Pearson Korelasyon Analizi sonuçları.	24
Tablo 12. Dışadönüklük faktörü grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.	25
Tablo 13. Uyumluluk faktörü grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.....	26
Tablo 14. Sorumluluk faktörü grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.....	28
Tablo 15. Duygusal Dengelilik faktörü grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.	29
Tablo 16. Zekâ/Hayal Gücü faktörü grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.	31
Tablo 17. Cinsiyet grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.....	32
Tablo 18. Yaş gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçları.	34
Tablo 19. Yaşanılan yer gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçları.	36

Tablo 20. Eğitim Durumu gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçları.	38
Tablo 21. Gelir durumu gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçları.	39
Tablo 22. Yapılan spor branşı gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçlar	41

Tezin Başlığı : Su Sporları ile Uğraşan Sporcuların Beş Faktör Kişilik Yapıları ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişki

Öğrencinin Adı : Çağatay İNALLI

Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Aylin ZEKİOĞLU

2. Danışmanı : Doç. Dr. Arkun TATAR

Anabilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

1. ÖZET

Amaç : Su Sporlarıyla uğraşan sporcuların kişilik yapıları ve öfke ifade tarzlarının birbirleriyle olan ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem : Araştırmanın örneklemini, (yüzme, sualtı ragbi, sutopu, triatlon ve yelken) su sporlarıyla uğraşan, yetişkin 104 erkek, 103 kadın toplamda 207 sporcu oluşturmaktadır. Katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanmış, Sosyo Demografik Bilgi Formu, Büyük Beş–50 Kişilik Testi ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği uygulanmıştır.

Bulgular: Sporcuların kişilik özellikleri faktörleri ile öfke ifade tarz ölçekleri karşılaştırıldığında; Dışadönüklük faktörü ile sürekli öfke, öfke dışı vurumu anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Uyumluluk, Sorumluluk ve Duygusal Dengelilik faktörlerinin öfke ifade alt ölçeklerinin tümüyle anlamlı olarak farklılaştıkları belirlenmiştir. Zekâ/Hayal gücü faktörünün ise öfke kontrolüyle anlamlı farklıları olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda Uyumluluk ve Duygusal Dengelilik faktörleri arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. Sporcuların yaş gruplarına göre Uyumluluk, Sorumluluk ve Duygusal Dengelilik faktörlerinde anlamlı farklılıklar görülmüştür. Yaşanılan yer değişkenine göre öfke içe vurumu, Sorumluluk ve Duygusal Dengelilik ile anlamlı farklılıklar görülmüştür. Eğitim düzeyi sadece Sorumluluk faktörüyle anlamlı farklılık oluşturmuştur. Gelir düzeyleri ile öfke kontrolü, Dışadönüklük, Uyumluluk, Sorumluluk ve Duygusal Dengelilik faktörleri ile anlamlı farklılıklar görülmüştür. Yapılan branşa göre Uyumluluk faktörü ile anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Sonuç : Su sporlarıyla uğraşan sporcuların kişilik yapıları ile öfke ifade tarzları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüş ve Sosyo Demografik değişkenler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler : Kişilik ve Spor, Beş Faktör Kişilik, Öfke ve Öfke İfade Tarzı

Title of the thesis : Relationship Between Five Factor Personality Structures and Anger Expression Styles of Water Sports

Name of the student : Çağatay İNALLI

Adviser : Ass. Prof. Aylin ZEKİOĞLU

2nd Adviser : Ass. Prof. Arkun TATAR

Department : Department of Physical Education and Sports

2. ABSTRACT

Objective: In this study, it is aimed to investigate the relationship between personality structures and anger expression styles of water sports.

Materials and Methods: The population of the study consist of (swimming, underwater rugby, water polo, triathlon, sailing) 104 men and 103 women total 207 adult water sport athletes. In this study, Social-Demographic Information Form, Big Five Personality Questionnaire and Trait Anger and Anger Expression Style Scale prepared by the researcher were applied for athletes.

Findings: It has been realized that personality traits and anger expression styles have significantly related each other. Extroversion has a meaningful relationship with trait anger, anger-in, anger-out. Agreeableness, Conscientiousness, Neuroticism were found to be significantly different from all anger sub-dimension. Openness has a meaningful relationship with anger management. Agreeableness and Neuroticism have a meaningful relationship with gender. Agreeableness, Conscientiousness, Neuroticism have a meaningful relationship with age. Anger-in, Conscientiousness and Neuroticism have a meaningful relationship with living places. Conscientiousness has a meaningful relationship with education status. Anger-management, Extroversion, Agreeableness, Conscientiousness, Neuroticism have a meaningful relationship with income level. Agreeableness has a meaningful relationship with sports.

Conclusion: As a result of the research, it has been found that there is a significant relationship between personality structures and anger expression styles of the sportsmen engaged in water sports and differences were found between the variables of gender, age, living places, education and income.

Keywords: Sport, Five Factor Personality, Anger Expression Style

3. GİRİŞ

Kişiliği açıklamada literatürde çeşitli yaklaşımlar öne sürülmektedir. Kişilik, bireyin farklı durumlardaki davranışlarını açıklayan, sürekliliği olan, kişilerarası, duygusal, motivasyonel, deneyime dayalı etkileşim tarzıdır (McCrae ve Costa 1989). Kişilik, bir bireyi diğer bireylerden ayırmaya yarayan alışkanlık, huy, savunma mekanizmaları ve davranış şekilleri gibi özelliklerin toplamıdır. Tüm bu özellikler bireyin çevresiyle olan tüm ilişkilerini belirler (Acar 2002).

Beş faktör kişilik yapısı, kişiliği değerlendirmek için sıkça kullanılan bir yaklaşımdır. Beş faktör kişilik yapısı modeli, bireylerin kendilerini ve diğerlerini tanımlamada kullandıkları tanımlamalardan yararlanarak kişiliğin ölçülmesinde rol oynar. Bu model özellik yaklaşımına dayanmaktadır. (Doğan 2013). Özellik yaklaşımı, bireysel farklılıklara odaklanır ve gözlemlenebilen davranış biçimleriyle ilgilidir. Bu yaklaşım doğrultusunda, kişilik yapısını temsil eden, kişiliği bütünüyle açıklayabilen “beş faktör” (dışadönüklük, nevrotiklik, sorumluluk, deneyime açıklık, yumuşak başlılık) tanımlanmıştır. (Costa ve McCrae 1995).

Mutluluk, nefret, üzüntü ve korku duyguları gibi, öfke de oldukça doğal ve evrensel, hatta doğru şekilde ifade edilebilir ise olumlu ve sosyal etkileşimi düzeltebilen bir duygu durumudur. Öfkenin sağlıklı biçimde ifade edilmediği durumlarda, kişi hem kendine hem de çevresine zarar verme eğiliminde olur (Cenkseven 2003). İnkâr edilmemiş, bastırılmamış, kabul edilmiş, tanınmış ve kontrollü olarak ifade edilen öfke sağlıklı ve işe yarar duruma gelebilir. (Soykan 2003).

Spielberger, öfke duygusunu süreklilik ve durumsallık olarak incelemektedir. Belli bir hedefe yönelen davranışın engellenmesi veya yaşanan haksızlıklar karşısında gerginlik, kızgınlık, sinirlilik, hiddet gibi kişiye özgü hisleri yansıtan duygu durumunu Durumsal Öfke olarak tanımlar. Sürekli Öfke ise durumsal öfkenin hangi sıklıkta yaşandığını yansıtır. Öfkenin ifade edilmesinde, öfkenin bastırılması (içe vurumu), dışa vurulması ve kontrol edilmesi gibi kavramlar yer alır (Özer 1994).

Öfke, çeşitli nedenlerle meydana gelebilir. Biyolojik, kültürel, çevresel faktörler, kişiler arası ilişkiler, akademik zorluklar, çalışma koşulları gibi nedenlerin yanı sıra bireyin kişilik özellikleri de öfke hissini doğuran nedenlerden biridir (Mete 2006; Özyeşil 2012).

Sporcuların da spor yaşantılarında karşılaştıkları engellenme, tehdit veya haksızlıklar karşısında verdikleri tepkilerin, kısaca öfkeyi ifade etmelerinin kişilik yapıları ve sosyo demografik veriler ile alakalı olduğunu düşünmekteyiz. Bu araştırmada su sporları (yüzme, sualtı ragbi, triatlon, yelken ve sutopu) branşlarında yarışmacı düzeyde sporculuk yapmış bireylerin kişilik yapıları ile öfkeyi ifade etme tarzı arasındaki ilişki incelenmiştir.

4. GENEL BİLGİLER

4.1. KİŞİLİK

Kişilik, bireyin sosyal hayatının bir parçası olarak çağlar boyunca ilgi görmüştür. Buna karşın kişiliğin bilimsel gelişimi 1930'lu yıllarda kişilik psikolojisinin diğer sosyal bilim alanlarından ayrı bir bilimsel disiplin olarak meydana gelmesiyle başlamıştır (Yelboğa 2006).

Kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (Cüceloğlu 2002). Bireylerin doğumundan itibaren getirdiği özellikler ile daha sonra toplum içerisinde kazandığı deneyimlerin toplamıdır. Doğuştan gelen özellikler biyolojik temelli olup değişimi oldukça zordur. Çevreden kazanılan özellikler, bireyin içinde yaşadığı toplumun niteliğine göre farklılıklar gösterir. Kişilik, bireyin kendine has ve diğerlerinden ayırıcı davranışlarının bütünüdür (Şimşek 2001).

4.1.1. Kişilik ile İlgili Kavramlar

Kişilik kavramı, karakter, mizaç, (huy) ve benlik gibi kavramlarla sıklıkla karıştırılmaktadır. Karakter, kişiliğin ahlaka uygunluğunun yönünü belirten, birtakım değerlendirme getiren yargıların benimsenmesi ile gelişen ve kişiliğin devamlı her bakımdan uyumlu, belli bir durumun dışına çıkmayan özelliklerini göstermek için kullanılan bir kavramdır. Mizaç, bireyin duyguları ile ilgili yaşamına ait, ani kızma, öfkelenme, neşelenme gibi özellikleri olarak tanımlanır. Genetik faktörler, mizacın oluşumunda etkili olur iken, çevresel faktörler karakterin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır (Erkuş 1994; Köknel 1997). Benlik ise bireyin kendine bakışından oluşmakta ve bireyin tutumunu tespit eden niteliklerin, maksatların ve ülkülerin bir organizasyonu olarak tanımlanmaktadır (Kulaksızoğlu 1999; Gençoğlu 2006).

4.1.2. Kişilik Kuramları

Psikanalitik kuram: Sigmund Freud tarafından geliştirilen, ilk kapsamlı kişilik kuramıdır. Freud, histerik hastaların tedavisi için hipnoz çalışmaları sonucunda, bilinçaltının kişinin davranışları üzerindeki etkisini fark etmiştir. Bu kurama göre kişilik; bilinç, bilinç öncesi ve bilinçaltı olacak şekilde üçe ayrılır ve buna topografik model adı verilir (Burger 2006).

Topografik modelin kişiliği açıklamada sınırlılık getirdiğini düşünen Freud, yapısal modeli oluşturmuştur. Bu model kişiliği; alt benlik (id), benlik (ego) ve üst benlik (süper ego) olmak üzere üçe ayırır.

Alt benlik, yalnızca bireyin kişisel isteklerini tatmin etmeye odaklanır. Belli başlı bir fiziki ve sosyal sınırlandırmayı dikkate almadan, sadece kişinin hazzını sağlayacak olan şeye odaklanır (Burger 2006). Benlik ise alt benliğin istekleri ile süper egonun dengelenmesi ile uğraşır. Akılcı ve mantıklı kişilik bölümüdür. Kısacası kişiliğin karar merkezidir (Bacanlı 1997). Benlik, alt benliğin kişisel isteklerin tatmini ile ilgilenmesi karşısında gerçeklik prensibinden yola çıkarak bireyin ihtiyaçlarını dengeli bir şekilde karşılamayı amaçlar (Hall 1985; Gençoğlu 2006). Üst benlik (Süper Ego), idden gelen içgüdüsel dürtüleri bastırmak ve yönlendirmeyi; egoyu gerçekçi amaçlar yerine ahlaki amaçlara yöneltmeye ikna etmeyi ve mükemmel olmayı amaçlar. (Ünlü 2001).

Psikososyal kişilik kuramı: Erikson, kişiliğin oluşumunu ve gelişimini doğumdan ölüme kadar geçen yaşam sürecinde ele almıştır. Psikososyal kişilik kuramı insan ve davranışlarının gelişimini, toplumsal ve kültürel doku içerisinde incelemektedir (Topses ve Serin 2012). Bu yüzden Erikson'un psikososyal gelişim kuramında Freud'un aksine benliğin daha fazla etkili olduğunun savunulduğu belirtilmektedir (Burger 2006).

Eysenck'in kişilik kuramı: Bu kuram kişiliği hiyerarşik açıdan açıklar. Kuramın temelinde, kişiliği oluşturan etmenlerin sıralanması veya belirli bir aşama sırası içinde oluşması temeline dayanır. Eysenck, kişiliği dört düzeyde inceler. İlk kısım, kişiliğin en alt mertebesidir ve bireye özgü tepkileri içerir. Belirli uyarılara biyolojik ve genetik özellikleri taşıyan mertebedir. İkinci mertebe, bireyin çevresinden edindiği alışkanlıklara dayalı niteliklerle ilgilidir. Üçüncü mertebe, eğilimler mertebesidir ve kişinin birçok alışılmış davranışları arasından eğilimler kazanma evresidir. Kişilik kalıpları bu evrede ortaya çıkar. Süreklilik, değişmezlik, bireysel dengesizlik, doğruluk ve değişkenlik, heyecanlılık özellikleri ortaya çıkar.

Kişiliğin dördüncü evresi tip safhasıdır. Bu evrede baskın özelliklere göre belirgin tipler ortaya çıkar (Littauer ve Littauer 1998).

Ayırıcı özellik kuramı: Özellik kuramcıları kişiliği, farklı durumlara bireyin ne şekilde davrandığını ya da nasıl tepki verdiğini tayin eden bir takım bireye özgü nitelikler bütünü olarak tanımlar (Carlson ve ark. 2003). Bireyleri diğerlerinden ayıran, kişiliklerini oluşturan özelliklerin düzeylerinin diğer bireylerin düzeylerinden farklı olmasıdır (Isır 2006).

Allport kişiliği, bireyin belirgin hareketlerini ve fikirlerini belirleyen ve bireyin içinde yer alan psiko fiziksel sistemlerin dinamik örgütlenmesi olarak tanımlar. Kişilik dinamiktir, örgütlüdür hem zihni hem de bedeni kapsar, geçmiş ve geleceğe dönük eğilimler tarafından yapılandırılmıştır ve her birey için benzersizdir (Engler 2009).

4.1.3. Beş Faktör Modeli

Yaptıkları çalışmalar sonucunda, McCrea ve Costa, kişiliğin beş boyuttan ibaret olduğu düşüncesine varmışlardır. (İnanç ve Yerlikaya 2011). Büyük Beşli (Big Five) olarak da bilinen Beş Faktör Modeli'nin, kişilik psikologları tarafından, kişilikle ilgili bilimsel sonuçların düzenlenmesi için anlamlı ve kullanışlı bir sınıflandırma sağlayabilen beş güçlü faktör üzerinde genel kana varmışlardır. (Zel 2006). Bu modeldeki kişilik ile alakalı faktörler ve bu faktörlerin özellikleri aşağıdaki gibidir:

1- Dışadönüklük, bir bireyin ilişkilerindeki tedirgin olmama seviyesiyle alakalıdır. Dışadönük insanlar sosyaldır. Özgüvenleri fazladır ve bir başkasıyla iletişim halinde iken tedirgin değildirler. Konuşmayı sevmelerinin yanı sıra yeni sosyal temaslara uygundurlar, iddialı ve girişkendirler. Dışadönük kişiler kararlı ve etkindirler. Grup içinde iletişim kurarken rahatlardır, kaynakların bulunması ve kullanılmasına liderlik ederler. Dışa açıklardır. Bu faktörün karşıtı içedönüklüktür. İçedönük bireyler daha az sosyaldır ve özgüvenleri düşüktür. Sessiz, sıkılgan, mahcup ve ihtiyatlı olmaları içedönük bireylerin diğer özelliklerindendir. Yalnızlık onları mutlu eder. Araştırma verilerine göre dışadönük bireyler, içedönük bireylere oranla konuşkanlık, özgüven gerektiren pazarlama, satış ve üst düzey yönetim pozisyonlarında kendilerine daha fazla yer bulurlar (Özkalp 2004; Zel 2006; Hellriegel ve Slocum 2009).

2- Duygusal tutarlılık, bireylerin sinir düzeyleriyle, özgüven derecesiyle, ne kadar optimist, pesimist, sıkılgan, duygusal ve kaygılı olmalarıyla bağlantılıdır. Bu

faktör literatürde duygusal istikrar ve duygusal dengelilik şeklinde de geçmektedir. Duygusal dengelilik, kişinin kendisini ne ölçüde rahat, güvende ve endişeden uzak hissettiğini ifade eder. Duygusal yönden tutarlı bireyler tutum ve davranışlarında uyumlu, sakin, esnek ve diğer sosyal etkileşimleri kolayca gerçekleştirebilirler. Duygusal tutarlılığı daha az olan kişilerin daha heyecanlı olduğu, sosyal ilişkilerinde endişeli olduğu ve duygu durumlarının çok hızlı değişiklik gösterdiği görülmektedir. Duygusal açıdan dengeli olan bireyler duygusal olarak dengeliliği az olan bireylere oranla başkalarını idare etmenin baskısıyla daha kolay başa çıkabilirler. Araştırmacılar örgütlerde idari görevler üstlenen kişilerin mutlaka duygusal dengeliliğinin olumlu özellikler taşıması gerektiğini vurgulamaktadır (Özkalp 2004; Zel 2006; Hellriegel ve Slocum 2009).

3- Uyumluluk, literatürde uysallık ve anlaşmaya uygunluk olarak da bilinmektedir. Uyumluluk, bir bireyin diğer bireylerle olumlu ilişkide olma yeteneğidir. Uysal bireyler, işbirlikçi, başkalarına karşı saygılı davranan, ferasetli ve diğer bireylerle ilişkilerinde kötü niyet beslemeyen kişilerdir. Dost canlısıdırlar ve ekip halinde çalışmaktan mutluluk duyarlar. Tolerans limitleri bir hayli yüksektir ve yumuşak kalplidirler ve karşısına güven verirler. Uyumlu bireylerin zıttı bireyler ise çabucak sinirlenirler, direngendirler, yardımsever değildirler ve başkalarını rahatsız eden davranışlar göstermeye yatkındırlar. Uyumluluğu yüksek olan kişiler çalışma ortamlarında meslektaşlarıyla olan ilişkilerinde daha içten bağlar oluşturma eğilimindedirler. Uyumluluğu yüksek bireyler, idareci olarak üstü olduğu çalışanlarını başarılı bir şekilde güdüler, onların gereksinimlerini karşılamaya çalışır ve olumlu iletişim kurmayı amaçlar. Uyumsuz bireylerse bir başkasıyla yakın iş ilişkileri kurma konusunda başarıları daha azdır (Özkalp 2004; Zel 2006; Hellriegel ve Slocum 2009).

4- Sorumluluk, öz disiplin veya özdenetim olarak da adlandırılır. Öz disiplini fazla olan bireyler, güven aşılarlar, kararlı ve başarıyı hedefler, yapacağı işi odaklanarak ve sistemli yaparlar, sorumluluklarının bilincindedirler ve temkinli ilerlerler. Buna karşın dikkatsiz, sorumsuz, disiplinsiz ve plansız bireyler bu faktör açısından daha düşük puanlara sahiptir. Araştırma verilerince hem özerk hem de hiyerarşik yapıların içerisindeki bütün görevlerde başarılı olan bireylerin bu boyuttan yüksek puan aldıkları görülmüştür. Ayrıca, özerk görevlerde çalışan idarecilerin başarıları ile bu boyut arasında yüksek düzeyde alakalı olduğu gözlemlenmiştir (Özkalp 2004; Zel 2006; Hellriegel ve Slocum 2009).

Öz disiplin, bir görevi sürdürürken dikkat dağıtan koşullara ve bunalmaya rağmen kararlı olabilmeyi ifade eder. Öz disiplinli bireyler kararlı bir şekilde başarıya ulaşmak için çalışır ve başarıya olan gereksinimleri yüksektir. Öz disiplini düşük olan bireyler ise çabucak yenilgiyi kabullenirler (Somer ve ark. 2004).

5- Gelişime açıklık, bireylerin ne derece bilgili, araştırmacı, özgün düşüncelere sahip, geniş düşünen, kavrama yeteneği olan, sanatsal düşünen, imgelemi güçlü ve aydın oluşuyla alakalıdır. Bu özelliği yüksek olan bireyler yeni düşünceleri dinlemeye ve yeni bilgiler öğrendiğinde öz fikirlerini ve hipotezlerini değiştirmeye müsaitlerdir. Oldukça geniş ilgi alanları vardır ve hayal gücünden yararlanarak yeni şeyler ortaya koyabilirler. Bu tür kişiler genellikle değişim yaşayan örgütlerde yaratıcı fikirleriyle fazlasıyla faydalı olurlar. Gelişime açık olan idareciler yeni koşullara daha rahat uyum sağlar ve farklı görüşleri dinlemeye açıktırlar. Bu faktörde tam aksi değerler gösteren bireyler ise değişime dirençli, yeni fikirlere açık değildir ve bakış açıları oldukça dardır (Özkalp 2004; Zel 2006; Hellriegel ve Slocum 2009).

4.1.4. Spor ve Kişilik

Genel ifade ile spor, belli bir dizi kuralların, ferdi veya takım olarak yapılan müsabakalar veya zevk amacı güden sosyal etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Filiz 2010).

Kişilik ve spor arasındaki ilişki incelendiğinde, bireyin kişiliğinin gelişmesinde ve sosyalleşme sürecinde sporun önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Bireyin ruhsal ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkileyen sportif aktiviteler, sporcularla sporcu olmayanların kişilik özelliklerinin farklılığını gösteren araştırmalar mevcuttur (Weinberg and Gould 2007).

Newman ve Cooper bir araştırmada, sporcular ile sporcu olmayanların kişilik yapılarını karşılaştırdığında, sporcuların sporcu olmayanlara göre dinamik, öz kontrolü olan, dışadönük ve uyumlu olduklarını gözlemlemiştir (Korkmaz ve ark. 2003).

Spor bireylerin sosyalleşmesine imkân sağladığı gibi, içerisinde barındırdığı hareketler ve oyunlar, bireye duygu ifadesini ve kendini gerçekleştirme imkânı sağlamaktadır. Birey saldırganlık dürtüsü gibi birçok olumsuz güdülerini spor sayesinde boşaltır ve onlara hükmetmesini öğrenir (Öztürk 2007).

Spor aktiviteleri sayesinde kişiler ortak bir faaliyet yapma fırsatı yakalar. Kişiler bu tür ortamlarda, çekişme, çalışma disiplini, mücadele azmi kazanır. Galibiyeti, mağlubiyeti kabul etmeyi, kendilerini ifade etmeyi ve başkalarının inanç ve düşüncelerine saygı duymayı öğrenerek insanlarla olumlu ilişkiler kurabilmektedirler (Şahan 2008).

4.2. ÖFKE

4.2.1. Öfkenin Tanımı

İnsani duygulardan biri olan öfkenin çeşitli tanımları mevcuttur. Öfke, makul oranda kızma ya da sıkıntıdan, hiddet ve şiddetli sinirlenme haline kadarki geniş bir aralıktaki duygusal yaşantıyı ifade etmektedir (Martin ve ark 2000). Kişinin şahsına karşı bir tehdit hissettiği, planlarının, istek ve gereksinimlerinin engellendiği, haksızlık ve adaletsizlik olduğunu düşündüğü durumlarda meydana gelen esas duygulardandır (Kısaç 1997). Kişinin kendisine yönelmiş olan bir tehlike nedeniyle karşısındakini ikaz etmesiyle meydana gelen etkili bir yaşantı durumudur (Kennedy 1992).

Öfke bireylerde farklı farklı şekillerde meydana gelebilir. Bunlar; öfkenin dışa vurumu, öfkenin içe vurumu ve öfkenin kontrolüdür (Bostancı 2006). Öfkenin dışa vurumu, oluşan öfke duygusunun sözel olarak veya harekete dönüştürerek ortaya çıkmasıdır ve öfkenin yol açtığı stresle başa çıkmada uyumsal bir tepki olarak kabul edilmektedir (Starner ve Peters 2004). Öfke dışa vurumu kavramı, kişinin öfkesini dışarıdaki başka bir hedefe yansıtmaya yöneltmesi ve öfkeye bağlı eyleminin serbest bırakması olarak tanımlanmaktadır (Smits ve Kuppens 2005). Öfke içe vurumu, kişinin saklayarak ya da öfkeyi içine atarak var olan öfke tesirlerine karşı kullandığı müdafaa sistemidir (Starner ve Peters 2004). Böylece kişi, öfkesinin yol açabileceği eylemleri baskı altına almaktadır (Smits ve De Boeck 2004). Öfke kontrolü ise kişinin toplum içindeki bireylerle olan etkileşimlerinde öfkesini ne derece kontrol ettiği ve ne ölçüde sakinleşme eğiliminde olduğunu belirten durumdur. Bireysel öfkeyi ifade eden kontrol deneyimleridir (Starner ve Peters 2004). Kısaca öfke kontrolü, öfkenin bastırılmasını ve gizlenmesini değil, onun tanınmasını ve başa çıkma yöntemlerini ifade eder.

Öfke; tıpkı diğer duygularımız olan, sevgi, susuzluk, uykusuzluk, mutluluk vb. gibi sahip olduğumuz temel duygulardan birisidir. Öfke kelimesi genelde; düşmanca,

saldırganca anlamlarda kullanılmaktadır (Spielberger ve ark. 1983). Özellikle öfke ve saldırganlık birbirleriyle doğrudan bağlantılı şekilde incelenmektedir. Fakat bu iki kavram, kavramsal olarak farklı anlamlar taşımaktadır. Retsinger'e göre saldırganlık eylem, öfke ise histir. Yoğun öfke sıklıkla saldırgan davranışları tetikliyor olsa bile saldırganlığın temelinde daima öfke yoktur (Kısaç 1997).

4.2.2. Saldırganlığın Tanımı

Saldırganlık gerek bedensel gerekse sözlü olarak zarar vermeyi hedefleyen herhangi bir eylem olarak tanımlanır (Eron 1982). Karşısındakine üstün gelmek, onu yönetmek; bir işi bozmak, boşa çıkarmak için düşmanca, incitici, hırpalayıcı, acı/ağrı verici davranış biçimidir (Tiryaki 2000). Saldırganlığın salt davranışsal olmadığı, davranışa öfke, düşmanlık, patlama gibi duygusal öğelerin de eşlik ettiği belirtilmektedir (Gergen ve Gergen 1986).

Saldırganlık, üç başlıkta incelenmektedir. Bunlar, yıkıcı saldırganlık, atılganlık ve edilgen saldırganlıktır. Yıkıcı saldırganlık, düşmanlık içeren saldırganlıkla eş anlamlı olarak düşünülmektedir. İnsanlar beklentileri karşılanmadığı durumlarda hayal kırıklığı, üzüntü, korku gibi karmaşık duygular içerisine girebilmektedir. Böylesine bir duygu durumu halindeki birey, toplumca kabul edilmeyen saldırgan bir tutum göstermektedir. Burada, kişi kendisi için zararlı olduğuna inandığı kaynağa doğru hareketle, zarar verme amacını taşımaktadır (Bostan ve Kılıçgil 2008).

Atılganlık, kişiler arası iletişim ve etkileşimi kurmadaki sağlıklı davranış biçimlerinden birisi olarak belirtilmektedir. Atılganlık aynı zamanda bireyin haklarını korumada, düşüncelerini, duygularını ve inançlarını doğrudan, dürüst, uygun yollarla ve başkalarının haklarını gözeterek ortaya koyma biçimidir (Dervent ve ark. 2010) Atılganlık ile saldırganlık arasında temel bazı farklılıklar dikkat çekmektedir. Saldırganlıkta kişi karşısındakilerin haklarını gözetmemekte, onlara saygı duymamakta, düşüncelerini kabul ettirebilmek için şiddet ve zorlama gibi yollara başvurmaktadır. Atılganlık davranışında düşünce kabul ettirilmeye çalışılırken, saygı çerçevesi içerisinde yapılmaktadır. Ancak atılganlık gösteren kişiler kendilerine saygısızlık ve haksızlık yapılmasına izin vermezler (Kabak 2009). Edilgen saldırganlık ise, karşısındaki kişiyi öfkelenmeden saldırganlık duygusunun tatmin edilmesidir. Burada karşısındakini somut olarak incitme arzusu baskındır. Edilgen saldırganlık pasif bir davranış şekli olduğu için, burada sürekli

mücadeleden kaçma söz konusudur. Edilgen saldırganlık dolaylı bir saldırganlık türü olarak değerlendirilebilmektedir (Güner 2006; Bostan ve Kılıçgil 2008).

4.2.3. Spor ve Öfke

Sporun önce kitlelere yayılması, daha sonra da farklı kültürlerle; özellikle de Uzak Doğu kültürüne ait spor türlerinin büyük kitlelerce benimsenip sistemli bir şekilde uygulanmasına bağlı olarak öfke ve saldırganlık ile spor arasındaki ilişki dikkat çekmeye başlamıştır (İkizler ve ark. 1996). Zaman içerisinde de öfke ve saldırganlığın sporun içindeki yerini anlamak, spor bilimcilerinin en önemli amaçlarından biri haline gelmiştir (Maxwell 2009).

Spordaki saldırganlık iki farklı tip olarak bahsedilebilir. İlki araçsal saldırganlık, diğeri düşmanlık içeren saldırganlıktır. Bedensel temas halinde yapılan spor dallarında, anlayışlı olmayı gerektiren, takımın yararına olan ve spordaki özel durumdan doğan gereklilikler (savunma oyuncusunun hakeme fark ettirmeden hücum oyuncusunu itmesi) araçsal saldırganlığı, kuralların ihlal edildiği ve rakibe zarar verme niyetiyle yapılanlar (kasti tekme atma) düşmanlık içeren saldırganlığı ifade etmektedir (Tiryaki 2000).

Takım sporlarında sporcuların engellenmeler karşısında şahsiyetini korumak ve savunmak için saldırgan tepkiler göstermekte ve gergin ortamdan uzaklaşmak için çözümler aradığı belirtilmektedir (Sala 1997). Gerek takım gerekse bireysel sporda olsun tüm sporcuların öfke düzeylerini tetikleyen en önemli unsurun rekabet olgusu olduğu vurgulanmaktadır (Certel ve Bahadır 2012).

4.3. SU SPORLARI HAKKINDA GENEL BİLGİ

4.3.1. Yüzme

Bireyin su içerisinde veya yüzeyinde belirli bir mesafeyi kat edebilmesi için yaptığı anlamlı hareketler bütünü olarak tanımlanırken, sportif yüzme ise, sıvı içerisinde sporcunun belirli mesafeleri serbest, sırtüstü, kurbağalama, kelebek ve karışık tekniklerle en kısa zamanda tamamlama kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır (Juricskay 2007). Birçok yönüyle diğer sporlardan farklı olan yüzme sporunun en belirgin farkı, suyun üzerinde kalmak için kolların ve bacakların koordineli veya ayrı ayrı kullanılmasıyla yatay hareketin sağlanması için enerji harcanmasıdır. Diğer farklar ise su içindeki harekete engel olan direnci ortadan kaldırmak veya en aza

indirmek için gereken etkenlerdir. Ayrıca suyun solunum üzerinde nefes alıp vermeyi zorlaştıran baskı etkisi vardır. Bu nedenle bir mesafeyi koşmak için gereken enerjinin dört katı enerji harcayarak aynı mesafeyi yüzmek mümkündür (Odabaş 2003).

Yüzme sporunun fizyolojik açıdan olumlu etkilerinin yanında psikolojik olarak da olumlu etkileri söz konusudur. Su, psikolojik açıdan kişiyi rahatlatarak, yüzme ile uğraşan kişilerin mutluluk hormonu (endorfin, serotonin) salınımını arttırmaktadır (Günay 2007).

4.3.2. Sualtı Ragbi

Sualtı ragbi (Underwater Rugby), 1961 yılında Almanya'nın Köln şehrinde ortaya çıkmasına rağmen Underwater Polo adıyla İskandinav ülkelerinde popüler hale gelmiştir. Uzunluğu 12- 18m, genişliği 8- 12m, derinliği 3,5- 5m arasında olan havuzlarda oynanır. Hem topun hem de oyuncuların 3 boyutu kullanabildikleri tek spordur.

Mücadele, 15 dakikalık iki yarı halinde gerçekleşir. Devre arası 5 dakikadır. Her takımda 15 oyuncu bulunur. Bunlardan 3'ü rezerv oyuncudur. Geri kalan 12 oyuncunun 6'sı suda oyunun içinde iken geri kalan 6 oyuncu havuz kenarında değişmeyi bekleyen oyunculardır. Sudaki oyuncular değişim oyuncuları ile istedikleri her an değişim yapabilirler. Sakatlık veya taktiksel değişiklikler için rezerv oyuncular kullanılabilir. Oyuncular donanım olarak palet, dalış maskesi ve şnorkel kullanır.

Forvet, savunma ve kaleci olarak adlandırılan mevkiler bulunur. Her iki takımın oyuncularını, kendi kalelerinin olduğu tarafta bir eli duvarda olmak şartıyla, havuzun tam ortasında duran topu almak için hakemin başlama işaretini beklerler. İşaret ile birlikte takımlar, içinde tuzlu su bulunan ve batma eğilimi gösteren plastik topa sahip olmak için yarışır. Havuzun karşılıklı kenar diplerine yerleştirilmiş sepet benzeri, çelikten yapılmış kalelere topun sokulmasıyla gol atılır ve sayı kazanılır. Kurallar oldukça basittir. Esasında temasa dayalı bir spordur. Eğer oyuncu topa sahip ise rakibine saldırabilir (kaleciyi kaldırmak veya rakibini geçmek gibi). Aynı zamanda topa sahip oyuncuya rakipleri saldırı (topu çalmak vb.) yapabilir. Havuzun içinde ve dışında hakemler bulunur ve hakemler olası kural ihlallerini değerlendirirler. Tekme, yumruk, boğaza sarılma, suyun üzerinden oynama gibi ihlaller sonucunda hakemler serbest atış veya iki dakika cezası verebilir. Rakibin mutlak gol fırsatını engelleyecek

şekilde yapılan faullerde ise hakem penaltı kararı verebilir (<https://www.cmas.org/underwater-rugby/about-2012032626>, Erişim tarihi: 12 Mayıs 2019).

Sualtı ragbi sporu Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu'nu bünyesinde olan 11 spor dallarından birisidir. Türkiye Sualtı Federasyonu, 1980 yılında “Sualtı Sporları, Can kurtarma, Su kayağı ve Paletli Yüzme Federasyonu” ismiyle kuruldu. 2004 yılında “Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu” olarak şimdiki ismini aldı. (<https://tssf.gov.tr/turkiye-sualti-sporlari-federasyonu-tarihcesi/>, Erişim tarihi: 12 Mayıs 2019).

4.3.3. Sutopu

Sutopu, 1800'lerin sonlarına doğru İngiltere'de ortaya çıkmıştır (Smith 1989). Uluslararası sutopu müsabakaları, 7 dakika süren dört adet periyot halinde oynanır. Her periyot arasında 2 dakika ara verilir (Smith 1991). 7'şer kişiden oluşan iki takım dört periyot süresince havuzda yüzerek ve kaleye topu sokmayı amaçlayan bir oyundur. Oyunda 6 oyuncu, 1 kaleci, 7 de yedek oyuncu vardır. Her takımın hücum için 30 saniyesi vardır ve bu süre içerisinde takımlar rakip takımın kalesine gol atmaya çalışmaktadırlar (Çakıcı 2006).

Su topu oyuncularının iyi yüzücüler olmalarının yanı sıra, ciğer kapasitelerinin de çok yüksek olması gerekir. Çünkü sutopu oldukça süratli bir takım oyunudur (Derman 2016).

4.3.4. Yelken

Ülkemizde 1850 senelerinde başlayan yelken sporu, o zamanın Büyükkada, Moda ve Yeşilköy sahillerindeki kulüplere bağlı yat sahiplerinin birbirleriyle yaptığı yarışlar ile başlar. Mekteb-i Bahariye'nin (Deniz Harp Okulu) 'Nüvid-i Fütuh' isimli teknesiyle başlayıp 'Belkıs', 'Yunus', ve 'Martı' isimli tekneleri ile devam eden yelken faaliyeti, yarışma havasından uzak kalmış olsa da Türk gençlerine yelken sporunu tanıtip sevdirmeleri bakımından önem ve değer taşır. Bahriye Mektebi öğrencilerinin tatil aylarında sivil arkadaşları arasında yaydıkları yelken sevgisi ve merakı, birçok Türk gencinin yelkenli sandallarla denize açılmalarını sağlamıştır (Atabeyoğlu 1986).

Olimpik yelken sporu hem sporcunun hem de yelkenin teknik özelliklerinin etkin olduğu karmaşık bir spordur. Yüksek seviyede fiziksel güç ve teknik beceri

gerektirir. Sporcular farklı standartta bot sınıfında bireysel veya takım olarak yarışabilmektedir (Mackie ve Legg 1999; Sekulic ve ark. 2006; Moller ve ark. 2015).

Yarış yelkenciliği Optimist, Laser, Pirat, 420 sınıfı yelkenli tekne, 470 sınıfı yelkenli tekne, Dragon, Radyo/kontrol, Europe, Finn, RS:X, Techno 293 sınıflarında yapılır.

4.3.5 Triatlon

İlk defa Sydney Olimpiyat Oyunlarında olimpik spor olarak kabul edilen triatlonun olimpiyatlarda kabul gördüğü şekli yüzme, bisiklet ve koşu disiplinlerinden oluşmaktadır. Triatlon, zaman ayırımı olmaksızın üç farklı spor dalının arka arkaya yapılması ile oluşan yeni bir spor dalıdır. Triatlona en yakın dal olarak gösterilen atletizmden oldukça farklıdır. Çünkü atletizm gibi temel sporlardan sayılan yüzme gibi bir ana dalı ve teknik bir malzemenin kullanılmasını gerektiren bisiklet dalını da içermektedir. Triatlon yarışları, organize edildiği yerin coğrafi ve iklim koşullarına göre değişiklikler gösterebilir. Örneğin yüzmenin mümkün olmadığı koşullarda, başka bir spor disiplini yüzme yerine konulabilir (<https://www.triatlon.org.tr/triatlon-nedir-nasil-yapilir.html>, Erişim tarihi: 25 Mayıs 2019).

Türkiye Triatlon Federasyonu, 19 Aralık 2001 tarihinde Bisiklet Federasyonu'ndan ayrılarak kurulmuştur (<https://www.triatlon.org.tr/tarihce.html>, Erişim tarihi: 25 Mayıs 2019).

5. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın tipi, örnekleme, hipotezleri, bağımlı ve bağımsız değişkenleri, veri toplama araçları, veri toplama yöntemi, verilerin değerlendirilmesi, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırmanın etik kurul onayı ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

5.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ

Bu araştırmada gözlemsel nitelikli ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, su sporlarıyla uğraşan sporcuların beş faktör kişilik modeliyle değerlendirilen kişilik yapıları ile öfke ifade tarzları arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışılmıştır.

5.2. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE SÜRESİ

Yetişkin sporculara sahip, ağırlıklı olarak İzmir, İstanbul, Ankara illerindeki yüzme, sualtı ragbi, sutopu, triatlon ve yelken kulüplerinde 12 aylık bir sürede gerçekleştirilmiştir.

5.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın örneklemini, ilgili branşların spor kulüplerinde yarışmalara katılan 103 kadın, 104 erkek toplamda 207 yüzücü, sualtı ragbi ve sutopu oyuncularını, triatletler ve yelken sporcularını oluşturmaktadır.

5.4. ARAŞTIRMANIN SORULARI

Su sporlarıyla uğraşan sporcuların kişilik özellikleri, öfke ifade tarzları, cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, eğitim durumu ve ekonomik geliri arasında ilişki var mıdır?

5.5. BAĞIMLI VE BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER

Araştırmada katılımcıların cinsiyeti, öğrenim durumları, yaptıkları spor branşı, bağımsız değişkenleri oluştururken, Büyük Beş–50 Kişilik Testi ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği’ne ait yanıtlar bağımlı değişkeni oluşturmaktadır.

5.6. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada kullanılan ölçekler, Sosyo-demografik Bilgi Formu, Büyük Beş–50 Kişilik Testi, Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği’dir.

5.6.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Form araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bilgi formunda, sporculara ait cinsiyet, öğrenim durumları, ekonomik gelirleri, yaşadıkları yer bilgileri bulunmaktadır.

5.6.2. Büyük Beş–50 Kişilik Testi

B5KT-50-Tr, faktörleri I-Dışadönüklük, II-Uyumluluk, III-Sorumluluk, IV-Duygusal dengelilik ve V-Zekâ/hayal gücü olarak isimlendirilmiştir ve her faktöründe 10 madde olan, ‘hiç uygun değil-1’ ile ‘çok uygun-5’ arasında beşli Likert puanlanan 50 maddeden oluşmaktadır (Tatar 2017).

5.6.3 Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği (SÖÖTÖ)

Spielberger tarafından geliştirilen bu ölçekte 34 madde bulunmaktadır. Ölçeğin çevirisinde orijinalinden farklı olarak durumluluk öfke alt testine yer verilmemiştir. Türkçe formunda dört farklı faktör vardır. Bunlar, sürekli öfke, içe öfke, dışa öfke ve öfke kontrol alt boyutlarıdır. Sürekli Öfke alt boyutu ile ilgili kısım ölçeğin onuncu soruya kadar olan kısmıdır. Ölçekteki 13, 15, 16, 20, 23, 26, 27 ve 31. sorular içe yöneltilen öfkeyi, 12, 17,19, 22, 24, 29, 32 ve 33. sorular dışa yönelen öfkeyi ve agresifleşme eğilimini, 11, 14, 18, 21, 25, 28, 30 ve 34. sorular ise öfkenin kontrol edilebilme sıklığını belirlemeye yöneliktir (Savaşır ve Şahin 1997).

Ölçekte puanlama, ‘Hiç’ 1 puan, ‘Biraz’ 2 puan, ‘Oldukça’ 3 puan ve ‘Tümüyle’ 4 puan verilerek yapılmaktadır. Ölçek sorularından fazla puan elde edilmesi öfke düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Kontrol edilebilen öfkeye ilişkin

bölümdeki cevaplardan yüksek puan elde edilmesi de öfkenin kontrol altında tutulabildiğini ifade etmektedir. Dışa yönelik öfkenin tespitinde de ilişkili sorulara verilen cevapların değerlendirilmesi öfkenin kolayca ifade edilebilirliğini göstermektedir. Bununla beraber ölçeğin son kısmı olan bastırılmış öfkeye ilişkin puanlamadaki veriler öfkenin bastırılmış olduğunun belirlenmesinde önemlidir. Testin iç tutarlılık güvenirlik analizlerinde madde toplam puan korelasyonları 0,14 ile 0,56 arasında ve Cronbach Alfa değerleri 0,73 ile 0,84 arasında bulunmuştur (Öner 1996).

5.7. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırmacı tarafından yapılması gereken açıklama sonrasında katılımcılara sosyo-demografik bilgi formu ve araştırmada kullanılan ölçekler uygulanmıştır. Veri toplama işlemi yaklaşık 5-10 dk. içerisinde tamamlanmıştır.

5.8. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmada önce sosyo-demografik değişkenlerin sayı ve yüzde değerleri belirlenmiş, daha sonra Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği ile Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörleri toplam puanları için betimleyici istatistikler çıkarılmıştır. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği ile Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörlerinin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmış, Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörlerinin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanları ile Pearson Korelasyon analizi ile karşılaştırması yapılmıştır. Daha sonra Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörlerinin toplam puan ortalamasına göre oluşturulan grupların Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanları açısından farklı gruplar için t-testi analizi ile karşılaştırılması yapılmıştır. Son işlem olarak da cinsiyet gruplarının Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği ile Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör toplam puanları açısından farklı gruplar için t-testi analizi ile ikiden fazla kategorisi olan diğer sosyo-demografik değişken gruplarının birbirleriyle Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği ile Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör toplam puanları açısından karşılaştırması ise Tek Yönlü Varyans Analizi ile (ANOVA) yapılmıştır. Gruplar arasında farklılıklar gözlemlendiğinde ise grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi (Post Hoc Test) uygulanmıştır.

5.9. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Arařtırma, su sporlarının yalnızca yűzme, sualtı ragbi, sutopu, triatlon ve yelken dallarında sporculuk yapan yetiřkin 207 katılımcının, Bűyűk Beř-50 Kiřilik Testi ile Sűrekli Őfke ve Őfke İfade Tarzı Őlęęinin Őlętűęű niteliklerle sınırlıdır.

5.10 ARAŞTIRMANIN ETİK YŐNŬ

Manisa Celal Bayar Ŭniversitesi Tıp Fakűltesi Yerel Etik Kurulu'ndan ęalıřma için etik kurul (20.478.486) onayı alınarak ęalıřma gerçekleştirilmiştir (Ek-5).

6. BULGULAR

6.1. SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN SAYI VE YÜZDE DEĞERLERİ

Yapılan araştırma, 103 kadın (%49,8) ve 104 erkek (%50,2) olmak üzere toplam 207 sporcunun katılımıyla gerçekleşmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Cinsiyet gruplarının sayı ve yüzde dağılımı.

Cinsiyet	n	%
Kadın	103	49,8
Erkek	104	50,2
Toplam	207	100,0

Araştırmaya 18-22 yaş aralığında (%41,1) 85 sporcu, 23-27 yaş aralığında (%16,4) 34 sporcu, 28-32 yaş aralığında (%20,8) 43 sporcu, 33 yaş ve üzeri (%21,7) 45 sporcu katılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Yaş gruplarının sayı ve yüzde dağılımı.

Yaş	n	%
18-22 yaş	85	41,1
23-27 yaş	34	16,4
28-32 yaş	43	20,8
33 yaş ve üzeri	45	21,7
Toplam	207	100,0

Araştırmaya katılanlar %6,3'ü köy-kasaba-ilçede, %9,7'si ilde, %84,1'i büyük şehirlerde yaşamaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Yaşanılan yer gruplarının sayı ve yüzde dağılımı.

Yaşanılan Yer	n	%
Köy-Kasaba-İlçe	13	6,3
İl	20	9,7
Büyükşehir	174	84,1
Toplam	207	100,0

Ankete katılan sporcuların eğitim durumları incelendiğinde %9,2'si okur-yazar, %23,2'si lise, %50,2'si üniversite, %17,4'ü lisansüstü olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Eğitim durumu gruplarının sayısı ve yüzde dağılımı.

Eğitim Durumu	n	%
Okur-Yazar, İlkokul ve Ortaokul	19	9,2
Lise	48	23,2
Üniversite	104	50,2
Lisansüstü	36	17,4
Toplam	207	100,0

Çalışmaya katılanların ekonomik durumlarının dağılımının %6,3'ü 2000 TL ve altında, %78,3'ü 2000 TL-4000 TL aralığında, %15,5'i 4000 TL ve üstünde olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Ekonomik durum gruplarının sayısı ve yüzde dağılımı.

Ekonomik Durum	n	%
2000 TL ve altı	13	6,3
2000 TL-4000 TL	162	78,3
4000 TL ve üstü	32	15,5
Toplam	207	100,0

Araştırmaya katılan sporcuların %43'ü sualtı ragbi, %31,9'u yüzme, %10,1'i triatlon, %7,7'si yelken ve %7,2'si sutopu branşında sporculuk yaptıkları görülmektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Yapılan spor branşlarının sayısı ve yüzde dağılımı

Yapılan Spor Branşı	n	%
Sualtı Ragbi	89	43,0
Yüzme	66	31,9
Triatlon	21	10,1
Yelken	16	7,7
Sutopu	15	7,2
Toplam	207	100,0

6.2. ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN BETİMSSEL İSTATİSTİKLER

Araştırmaya katılan gönüllülerin öfke ifade tarzları ve kişilik yapılarına ilişkin elde edilen puanları, en küçük ve en büyük değeri, ortalamaları, standart sapmaları Tablo 7 ve 8’de verilmiştir.

Tablolarda Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği’nin “Öfke/İçe”, “Öfke/Dışa”, “Öfke/Kontrol”, olmak üzere üç alt boyutları, ölçeğin genel toplam puanı ve Büyük Beş-50 Kişilik Testi’nin “Dışadönüklük”, “Uyumluluk”, “Sorumluluk”, “Duygusal Dengelilik”, Zekâ/Hayal Gücü” olmak üzere beş faktör toplam puanına yer verilmiştir.

Tablo 7. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının betimleyici istatistikleri.

	N	En Küçük Değeri	En Büyük Değeri	Ortalama	Standart Sapma
Sürekli Öfke Ölçeği Toplam Puanı	207	11	35	19,57	4,548
Öfke Tarz Ölçeği Öfke/İçe Alt Ölçeği Toplam Puanı	207	8	26	16,23	3,700
Öfke Tarz Ölçeği Öfke/Dışa Alt Ölçeği Toplam Puanı	207	8	26	14,92	3,341
Öfke Tarz Ölçeği Öfke/Kontrol Alt Ölçeği Toplam Puanı	207	10	32	23,16	4,381

Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalaması $19,57 \pm 4,548$, Öfke İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalaması $16,23 \pm 3,700$, Öfke Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalaması $14,92 \pm 3,341$, Öfke Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalaması $23,16 \pm 4,38$ olarak belirlenmiştir (Tablo 7). Ortalama değerler incelendiğinde, örneklemin öfke kontrol puanlarının daha yüksek olduğu görülürken, öfke dışa puanlarının en az olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 8. Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör puanlarının betimleyici istatistikleri.

	n	En Küçük Değeri	En Büyük Değeri	Ortalama	Standart Sapma
Dışadönüklük	207	1,50	5,00	3,44	0,71
Uyumluluk	207	2,40	5,00	3,93	0,56
Sorumluluk	207	2,20	5,00	4,01	0,61
Duygusal Dengelilik	207	1,00	4,90	3,28	0,77
Zekâ/Hayal Gücü	207	2,70	5,00	3,92	0,48

Büyük Beş-50 Kişilik Testi alt boyutlarından dışadönüklük ortalama puanı $3,44 \pm 0,71$, uyumluluk ortalama puanı $3,93 \pm 0,56$, sorumluluk ortalama puanı $4,01 \pm 0,61$, duygusal dengelilik ortalama puanı $3,28 \pm 0,77$, zekâ/hayal gücü ortalama puanı $3,92 \pm 0,48$ olarak belirlenmiştir. Ortalama değerler incelendiğinde, örneklemin sorumluluk puanlarının daha yüksek olduğu görülürken, duygusal dengelilik puanlarının en az olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışmanın bu kısmında Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörlerinin ortalama değerleri kullanılarak ortalama değer in altında ve ortalama değer in üstünde toplam puana sahip olanlar olarak beş faktörün her biri için ayrı ayrı gruplama yapılmış ve bu grupların sayı ve yüzde dağılımları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör puanları ortalama değerlerine göre ortalamanın altında ve üstünde kalan grupların sayı ve yüzde dağılımları.

		n	%
Dışadönüklük	Dışadönüklük Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	104	50,2
	Dışadönüklük Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	103	49,8
	Toplam	207	100,0
Uyumluluk	Uyumluluk Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	105	50,7
	Uyumluluk Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	102	49,3
	Toplam	207	100,0
Sorumluluk	Sorumluluk Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	106	51,2
	Sorumluluk Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	101	48,8
	Toplam	207	100,0
Duygusal Dengelilik	Duygusal Dengelilik Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	96	46,4
	Duygusal Dengelilik Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	111	53,6
	Toplam	207	100,0
Zekâ/Hayal Gücü	Zekâ/Hayal Gücü Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	100	48,3
	Zekâ /Hayal Gücü Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	107	51,7
	Toplam	207	100,0

Tablo 10. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği ile Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörleri için Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik analizi sonuçları.

n = 207	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
Sürekli Öfke Ölçeği (Genel)	10	,792
Öfke Tarz Ölçeği Öfke/İçe Alt Ölçeği	8	,667
Öfke Tarz Ölçeği Öfke/Dışa Alt Ölçeği	8	,702
Öfke Tarz Ölçeği Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	8	,846
Dışadönüklük	10	,852
Uyumluluk	10	,804
Sorumluluk	10	,819
Duygusal Dengelilik	10	,850
Zekâ/Hayal Gücü	10	,707

Tablo 11. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği ile Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktör puanları arasındaki Pearson Korelasyon Analizi sonuçları.

n = 207		Sürekli Öfke Ölçeği	Öfke/İçe Alt Ölçeği	Öfke/Dışa Alt Ölçeği	Öfke/Kontrol Alt Ölçeği
Dışadönüklük	r	,112	-,138	,166	,026
	p	,107	,047	,017	,714
Uyumluluk	r	-,336	-,290	-,230	,219
	p	,000	,000	,001	,002
Sorumluluk	r	-,290	-,213	-,268	,284
	p	,000	,002	,000	,000
Duygusal Dengelilik	r	-,418	-,384	-,247	,458
	p	,000	,000	,000	,000
Zekâ/Hayal Gücü	r	-,046	-,039	,031	,239
	p	,513	,575	,657	,001

Tablo 11'e göre kişilik özelliklerinden uyumluluk, sorumluluk ve duygusal dengelilik ile öfke ölçeği ve tüm alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Duygusal dengelilik ile sürekli öfke arasında orta düzeyde ve negatif, öfke kontrol ile orta düzeyde ve pozitif ilişki tespit edilmiştir. Uyumluluk ve sorumluluk özellikleri ile sürekli öfke, öfke içe ve öfke dışa alt boyutları arasındaki ilişkilerin tümü negatif, öfke kontrol alt boyutu arasındaki ilişkilerin tümü pozitif olarak belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle duygusal açıdan kararlı, yüksek sorumluluk ve uyumluluğa sahip sporcuların öfkelerini daha iyi kontrol edebildiği söylenebilir. Ayrıca dışadönüklük ile öfke içe ve öfke dışa alt boyutları, zekâ/hayal gücü ile öfke kontrol alt boyutu arasında anlamlı ve zayıf ilişkiler bulunmuştur. Dışadönüklük özelliği ile öfke içe alt boyutu arasında negatif, sürekli öfke, öfke dışa ve öfke

kontrol alt boyutları arasında pozitif ve zayıf ilişki bulunmuştur. Dışadönük sporcuların öfkelerini daha fazla dışa vurma eğilimi olması nedeniyle bunun beklenen bir bulgu olduğu söylenebilir.

Çalışmanın bu kısmında Büyük Beş-50 Kişilik Testi faktörlerinin ortalama değerleri kullanılarak ortalama değer in altında ve ortalama değer in üstünde toplam puana sahip olanlar olarak beş faktörün her biri için ayrı ayrı yapılan gruplamaya göre Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanları farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılmıştır.

Tablo 12. Dışadönüklük faktörü grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.

	Faktör Grupları	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Sürekli Öfke Ölçeği	Dışadönüklük Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	104	18,83	4,025	-2,405	,017
	Dışadönüklük Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	103	20,33	4,926		
Öfke/İçe Alt Ölçeği	Dışadönüklük Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	104	16,63	3,763	1,541	,125
	Dışadönüklük Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	103	15,83	3,611		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği	Dışadönüklük Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	104	14,25	3,065	-2,966	,003
	Dışadönüklük Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	103	15,60	3,482		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	Dışadönüklük Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	104	23,10	4,168	-,224	,823
	Dışadönüklük Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	103	23,23	4,606		

Dışadönüklük faktörü toplam puanının ortalama değer in altında ve üstünde olan grupların Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $t(205) = -2,405$; $p < 0,05$. Sonuca göre Dışadönüklük faktörü ortalama değer in üstünde olan grubun Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. = 20,33), Dışadönüklük faktörü ortalama değer in altında olan grubun Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 18,83) daha yüksektir.

Dışadönüklük faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $t(205) = -2,966$; $p < 0,01$. Sonuca göre Dışadönüklük faktörü ortalama değerinin üstünde olan grubun Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. = 15,60), Dışadönüklük faktörü ortalama değerinin altında olan grubun Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 14,25) daha yüksektir.

Dışadönüklük faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = -,224$; $p > 0,05$.

Dışadönüklük faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = 1,541$; $p > 0,05$.

Tablo 13. Uyumluluk faktörü grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.

	Faktör Grupları	n	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Sürekli Öfke Ölçeği	Uyumluluk Faktörü Ortalama Değerinin Altında Olan Grup	105	20,54	4,559	3,175	,002
	Uyumluluk Faktörü Ortalama Değerinin Üstünde Olan Grup	102	18,58	4,336		
Öfke/İçe Alt Ölçeği	Uyumluluk Faktörü Ortalama Değerinin Altında Olan Grup	105	17,27	3,355	4,247	,000
	Uyumluluk Faktörü Ortalama Değerinin Üstünde Olan Grup	102	15,17	3,752		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği	Uyumluluk Faktörü Ortalama Değerinin Altında Olan Grup	105	15,40	3,155	2,103	,037
	Uyumluluk Faktörü Ortalama Değerinin Üstünde Olan Grup	102	14,43	3,468		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	Uyumluluk Faktörü Ortalama Değerinin Altında Olan Grup	105	22,53	4,568	-2,120	,035
	Uyumluluk Faktörü Ortalama Değerinin Üstünde Olan Grup	102	23,81	4,102		

Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak

anlamli farklilik vardir; $t(205) = 3,175$; $p < 0,01$. Sonuca göre Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun Sürekli  fke  l eği toplam puan ortalaması (ort. = 20,54) Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun Sürekli  fke  l eği toplam puan ortalamasından (ort. = 18,58) yüksektir.

Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların öfke/  e Alt  l eği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamli farklilik vardir; $t(205) = 4,247$; $p < 0,01$. Sonuca göre Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun öfke/  e Alt  l eği toplam puan ortalaması (ort. = 17,27) Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun öfke/  e Alt  l eği toplam puan ortalamasından (ort. = 15,17) yüksektir.

Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların  fke/Dışa Alt  l eği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamli farklilik vardir; $t(205) = 2,103$; $p < 0,05$. Sonuca göre Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun  fke/Dışa Alt  l eği toplam puan ortalaması (ort. = 15,40) Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun  fke/Dışa Alt  l eği toplam puan ortalamasından (ort. = 14,43) yüksektir.

Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların  fke/Kontrol Alt  l eği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamli farklilik vardir; $t(205) = -2,120$; $p < 0,05$. Sonuca göre Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun  fke/Kontrol Alt  l eği toplam puan ortalaması (ort. = 23,81) Uyumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun  fke/Kontrol Alt  l eği toplam puan ortalamasından (ort. = 22,53) yüksektir.

Tablo 14. Sorumluluk faktörü grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.

	Faktör Grupları			n	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Sürekli Öfke Ölçeği	Sorumluluk Ortalama Olan Grup	Değerin	Faktörü Altında	106	20,91	4,822	4,511	,000
	Sorumluluk Ortalama Olan Grup	Değerin	Faktörü Üstünde	101	18,18	3,788		
Öfke/İçe Alt Ölçeği	Sorumluluk Ortalama Olan Grup	Değerin	Faktörü Altında	106	16,92	3,777	2,765	,006
	Sorumluluk Ortalama Olan Grup	Değerin	Faktörü Üstünde	101	15,51	3,495		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği	Sorumluluk Ortalama Olan Grup	Değerin	Faktörü Altında	106	15,73	3,523	3,651	,000
	Sorumluluk Ortalama Olan Grup	Değerin	Faktörü Üstünde	101	14,08	2,925		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	Sorumluluk Ortalama Olan Grup	Değerin	Faktörü Altında	106	22,19	4,511	-3,363	,001
	Sorumluluk Ortalama Olan Grup	Değerin	Faktörü Üstünde	101	24,19	4,014		

Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık vardır $t(205) = 4,511$; $p < 0,01$. Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. = 20,91) Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 18,18) yüksektir.

Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık vardır $t(205) = 2,765$; $p < 0,01$. Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. = 16,92) Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 15,51) yüksektir.

Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık vardır $t(205) = 3,651$; $p < 0,01$. Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama

değerinin altında olan grubun Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. = 15,73) Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 14,08) yüksektir.

Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık vardır $t(205) = -3,363$; $p < 0,01$. Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. = 24,19) Sorumluluk faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 22,19) yüksektir.

Tablo 15. Duygusal Dengelilik faktörü grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.

	Faktör Grupları	n	Ortalama	Standart	t	p
			a	t		
				Sapma		
Sürekli Öfke Ölçeği	Duygusal Dengelilik Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	96	21,17	4,488	4,942	,000
	Duygusal Dengelilik Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	111	18,20	4,149		
Öfke/İçe Alt Ölçeği	Duygusal Dengelilik Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	96	17,74	3,628	5,879	,000
	Duygusal Dengelilik Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	111	14,93	3,252		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği	Duygusal Dengelilik Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	96	15,64	3,489	2,906	,004
	Duygusal Dengelilik Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	111	14,31	3,092		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	Duygusal Dengelilik Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	96	21,42	4,438	-5,735	,000
	Duygusal Dengelilik Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	111	24,68	3,737		

Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında

anlamli farklilik vardir $t(205) = 4,942$; $p < 0,01$. Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. = 21,17) Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 18,20) yüksektir.

Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamli farklilik vardir $t(205) = 5,879$; $p < 0,01$. Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. = 17,74) Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 14,93) yüksektir.

Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamli farklilik vardir $t(205) = 2,906$; $p < 0,01$. Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. = 15,64) Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 14,31) yüksektir.

Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamli farklilik vardir $t(205) = -5,735$; $p < 0,01$. Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin üstünde olan grubun Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. = 24,68) Duygusal Dengelilik faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında olan grubun Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 21,42) yüksektir.

Tablo 16. Zekâ/Hayal Gücü faktörü grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.

	Faktör Grupları	n	Ortalama	Standart	T	P
			a	Sapma		
Sürekli Öfke Ölçeği	Zekâ/Hayal Gücü Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	100	19,47	4,607	-,320	,749
	Zekâ/Hayal Gücü Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	107	19,67	4,512		
Öfke/İçe Alt Ölçeği	Zekâ/Hayal Gücü Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	100	16,10	3,865	-,495	,621
	Zekâ/Hayal Gücü Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	107	16,36	3,554		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği	Zekâ/Hayal Gücü Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	100	14,61	3,143	-1,304	,194
	Zekâ/Hayal Gücü Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	107	15,21	3,505		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	Zekâ/Hayal Gücü Faktörü Ortalama Değerin Altında Olan Grup	100	22,51	4,565	-2,094	,037
	Zekâ/Hayal Gücü Faktörü Ortalama Değerin Üstünde Olan Grup	107	23,78	4,131		

Zekâ/Hayal Gücü faktörü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $t(205) = -2,094$; $p < 0,05$. Sonuca göre Zekâ/Hayal Gücü faktörü ortalama değerinin üstünde olan grubun Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalaması (ort. =23,78), Dışadönüklük faktörü ortalama değerinin altında olan grubun Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamasından (ort. = 22,51) daha yüksektir.

Zekâ/Hayal Gücü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = -,320$; $p > 0,05$.

Zekâ/Hayal Gücü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = -,495$; $p > 0,05$.

Zekâ/Hayal Gücü toplam puanının ortalama değerinin altında ve üstünde olan grupların Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = -1,304$; $p > 0,05$.

Tablo 17. Cinsiyet grupları için Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği toplam puanlarının farklı gruplar için t-testiyle karşılaştırılma sonuçları.

	Cinsiyet Grupları	n	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Sürekli Öfke Ölçeği	Kadın	103	19,24	4,782	-1,406	,297
	Erkek	104	19,90	4,301		
Öfke/İçe Alt Ölçeği	Kadın	103	16,12	3,745	-,446	,656
	Erkek	104	16,35	3,670		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği	Kadın	103	14,56	3,580	-1,547	,124
	Erkek	104	15,28	3,061		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	Kadın	103	22,57	4,558	-1,946	,053
	Erkek	104	23,75	4,138		
Dışadönüklük	Kadın	103	3,51	,69	1,440	,151
	Erkek	104	3,37	,73		
Uyumluluk	Kadın	103	4,07	,52	3,661	,000
	Erkek	104	3,80	,56		
Sorumluluk	Kadın	103	4,01	,60	,092	,927
	Erkek	104	4,00	,63		
Duygusal Dengelilik	Kadın	103	3,09	,84	-3,611	,000
	Erkek	104	3,47	,64		
Zekâ/Hayal Gücü	Kadın	103	3,94	,46	,421	,674
	Erkek	104	3,91	,50		

Cinsiyet gruplarının toplam puanının ortalama değerlerinin Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = -1,046$; $p > 0,05$.

Cinsiyet gruplarının toplam puanının ortalama değerlerinin Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = -,446$; $p > 0,05$.

Cinsiyet gruplarının toplam puanının ortalama değerlerinin Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = -1,547$; $p > 0,05$.

Cinsiyet gruplarının toplam puanının ortalama değerlerinin Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = -1,946$; $p > 0,05$.

Cinsiyet gruplarının toplam puanının ortalama değerlerinin Dışadönüklük faktörü toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = 1,440$; $p > 0,05$.

Cinsiyet gruplarının toplam puanının ortalama değerlerinin Uyumluluk faktörü toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $t(205) = 3,661$; $p < 0,01$. Sonuca göre Kadın sporcuların Uyumluluk faktörü toplam puan ortalaması (ort. = 4,07), Erkek sporcuların Uyumluluk faktörü toplam puan ortalamasından (ort. = 3,08) daha yüksektir.

Cinsiyet gruplarının toplam puanının ortalama değerlerinin Sorumluluk faktörü toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $t(205) = 0,092$; $p > 0,05$.

Cinsiyet gruplarının toplam puanının ortalama değerlerinin Duygusal Dengelilik faktörü toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $t(205) = -3,611$; $p < 0,01$. Sonuca göre Erkek sporcuların Duygusal Dengelilik faktörü toplam puan ortalaması (ort. = 3,47), Kadın sporcuların Duygusal Dengelilik faktörü toplam puan ortalamasından (ort. = 3,09) daha yüksektir.

Cinsiyet gruplarının toplam puanının ortalama değerlerinin Zekâ/Hayal Gücü faktörü $t(205) = 0,421$; $p > 0,05$ ortalamaları arasında istatistiksel bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 18. Yaş gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçları.

	Yaş Grupları	n	Ortalama	Standart Sapma	F	P
Sürekli Öfke Ölçeği	18-22 yaş	85	19,67	4,965	,777	,508
	23-27 yaş	34	19,62	4,030		
	28-32 yaş	43	20,21	4,167		
	33 yaş ve üzeri	45	18,76	4,463		
	Toplam	207	19,57	4,548		
Öfke/İçe Alt Ölçeği	18-22 yaş	85	16,56	4,277	,974	,406
	23-27 yaş	34	16,00	3,294		
	28-32 yaş	43	16,53	3,058		
	33 yaş ve üzeri	45	15,49	3,348		
	Toplam	207	16,23	3,700		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği	18-22 yaş	85	15,07	3,415	,692	,558
	23-27 yaş	34	15,15	3,694		
	28-32 yaş	43	15,12	3,095		
	33 yaş ve üzeri	45	14,29	3,174		
	Toplam	207	14,92	3,341		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	18-22 yaş	85	22,87	4,303	1,038	,377
	23-27 yaş	34	23,00	4,579		
	28-32 yaş	43	22,81	3,627		
	33 yaş ve üzeri	45	24,18	4,988		
	Toplam	207	23,16	4,381		
Dışadönüklük	18-22 yaş	85	3,3929	,65552	1,384	,249
	23-27 yaş	34	3,3118	,73845		
	28-32 yaş	43	3,4442	,74428		
	33 yaş ve üzeri	45	3,6133	,75817		
	Toplam	207	3,4382	,71308		
Uyumluluk	18-22 yaş	85	3,9400	,56825	4,334	,005
	23-27 yaş	34	3,8353	,55535		
	28-32 yaş	43	3,7651	,56437		
	33 yaş ve üzeri	45	4,1600	,46632		
	Toplam	207	3,9343	,55785		
Sorumluluk	18-22 yaş	85	3,8694	,67718	4,169	,007
	23-27 yaş	34	4,1000	,46840		
	28-32 yaş	43	3,9628	,52146		
	33 yaş ve üzeri	45	4,2422	,59333		
	Toplam	207	4,0077	,61197		
Duygusal Dengelilik	18-22 yaş	85	3,1506	,72516	6,125	,001
	23-27 yaş	34	3,0794	,74337		
	28-32 yaş	43	3,2674	,71638		
	33 yaş ve üzeri	45	3,6822	,78893		
	Toplam	207	3,2787	,76776		
Zekâ/Hayal Gücü	18-22 yaş	85	3,9129	,48619	,039	,990
	23-27 yaş	34	3,9324	,48161		
	28-32 yaş	43	3,9233	,44231		
	33 yaş ve üzeri	45	3,9422	,52375		
	Toplam	207	3,9246	,48183		

Yaş gruplarının Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(3,203) = 0,777$; $p > 0,05$. Yaş gruplarının Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(3,203) = 0,974$; $p > 0,05$. Yaş gruplarının Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(3,203) = 0,692$; $p > 0,05$. Yaş gruplarının Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(3,203) = 1,038$; $p > 0,05$. Yaş gruplarının Beş Faktör Kişilik özellikleri faktörleri açısından karşılaştırıldığında ise Dışadönüklük faktörü toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(3,203) = 1,384$; $p > 0,05$.

Yaş gruplarının Büyük Beş-50 Kişilik Testi Uyumluluk faktör toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $F(3,203) = 4,334$; $p < 0,01$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre 33 yaş ve üzerinde olan grubun Uyumluluk faktör toplam puan ortalaması diğer yaş gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca 18-22 yaş grubunun da Uyumluluk faktör toplam puan ortalaması 23-27 yaş grubunun ve 28-32 yaş grubunun faktör toplam puan ortalamasından daha yüksektir.

Yaş gruplarının Büyük Beş-50 Kişilik Testi Sorumluluk faktör toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $F(3,203) = 4,169$; $p < 0,01$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre 33 yaş ve üzerinde olan grubun Sorumluluk faktör toplam puan ortalaması diğer yaş gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca 23-27 yaş grubunun da Sorumluluk faktör toplam puan ortalaması 18-22 yaş grubunun ve 28-32 yaş grubunun faktör toplam puan ortalamasından daha yüksektir.

Yaş gruplarının Büyük Beş-50 Kişilik Testi Duygusal Dengelilik faktör toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $F(3,203) = 6,125$; $p < 0,01$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre 33 yaş ve üzerinde olan grubun Sorumluluk faktör toplam puan ortalaması diğer yaş gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca 28-32 yaş grubunun da Duygusal Dengelilik faktör toplam puan ortalaması 18-22 yaş grubunun ve 23-27 yaş grubunun faktör toplam puan ortalamasından daha yüksektir.

Yaş gruplarının Beş Faktör Kişilik özellikleri faktörleri ile karşılaştırıldığında ise Zekâ/Hayal Gücü faktörü toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(3,203) = ,039$; $p > 0,05$.

Tablo 19. Yaşanılan yer gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçları.

	Yaşanılan Yer	n	Ortalama	Standart Sapma	F	P
Sürekli Öfke Ölçeği	Köy-Kasaba-İlçe	13	20,77	5,118	1,535	,218
	İl	20	18,10	4,844		
	Büyükşehir	174	19,66	4,457		
	Toplam	207	19,57	4,548		
Öfke/İçe Alt Ölçeği	Köy-Kasaba-İlçe	13	18,77	2,862	4,223	,016
	İl	20	15,05	3,410		
	Büyükşehir	174	16,18	3,716		
	Toplam	207	16,23	3,700		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği	Köy-Kasaba-İlçe	13	16,23	3,632	2,158	,118
	İl	20	13,80	2,308		
	Büyükşehir	174	14,95	3,393		
	Toplam	207	14,92	3,341		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	Köy-Kasaba-İlçe	13	21,85	4,160	,837	,434
	İl	20	22,65	3,573		
	Büyükşehir	174	23,32	4,480		
	Toplam	207	23,16	4,381		
Dışadönüklük	Köy-Kasaba-İlçe	13	3,2846	,76577	,483	,617
	İl	20	3,5350	,65717		
	Büyükşehir	174	3,4385	,71730		
	Toplam	207	3,4382	,71308		
Uyumluluk	Köy-Kasaba-İlçe	13	3,6923	,62778	1,324	,268
	İl	20	3,9300	,51001		
	Büyükşehir	174	3,9529	,55669		
	Toplam	207	3,9343	,55785		
Sorumluluk	Köy-Kasaba-İlçe	13	3,4615	,65516	5,883	,003
	İl	20	4,1000	,48013		
	Büyükşehir	174	4,0379	,60542		
	Toplam	207	4,0077	,61197		
Duygusal Dengelilik	Köy-Kasaba-İlçe	13	2,8154	,77120	3,102	,047
	İl	20	3,1450	,62364		
	Büyükşehir	174	3,3287	,77279		
	Toplam	207	3,2787	,76776		
Zekâ/Hayal Gücü	Köy-Kasaba-İlçe	13	3,9462	,36427	,020	,980
	İl	20	3,9350	,43923		
	Büyükşehir	174	3,9218	,49598		
	Toplam	207	3,9246	,48183		

Yaşanılan yer gruplarının Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(2,204) = 1,535$; $p > 0,05$.

Yaşanılan yer gruplarının Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır; $F(2,204) = 4,223$; $p < 0,05$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre yaşanılan yerin Köy-Kasaba-İlçe olan grubun Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan

ortalaması diğer yaş gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca Büyükşehir’de yaşayanların da Öfke/İçe Alt Ölçeği toplam puan ortalaması İl’de yaşayanlara göre toplam puan ortalaması daha yüksektir.

Yaşanılan yer gruplarının Öfke/Dışa Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(2,204) = 2,158$; $p > 0,05$.

Yaşanılan yer gruplarının Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(2,204) = ,837$; $p > 0,05$.

Yaşanılan yer gruplarının Beş Faktör kişilik faktörleriyle karşılaştırıldığında Dışadönüklük toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(2,204) = ,483$; $p > 0,05$.

Yaşanılan yer gruplarının Uyumluluk toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(2,204) = 1,324$; $p > 0,05$.

Yaşanılan yer gruplarının Büyük Beş-50 Kişilik Testi Sorumluluk faktör toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $F(2,204) = 5,883$; $p < 0,01$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre İl’de yaşayan grubun Sorumluluk faktör toplam puan ortalaması diğer yaş gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca Büyükşehir’de yaşayan grubunun da Sorumluluk faktör toplam puan ortalaması Köy-Kasaba-İlçe’de yaşayanlar grubunun faktör toplam puan ortalamasından daha yüksektir.

Yaşanılan yer gruplarının Büyük Beş-50 Kişilik Testi Duygusal Dengelilik faktör toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır; $F(2,204) = 3,102$; $p < 0,05$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre Büyükşehir’de yaşayan grubun Duygusal Dengelilik faktör toplam puan ortalaması diğer yaş gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca İl’de yaşayan grubunun da Duygusal Dengelilik faktör toplam puan ortalaması Köy-Kasaba-İlçe’de yaşayanlar grubunun faktör toplam puan ortalamasından daha yüksektir.

Yaşanılan yer gruplarının Zekâ/Hayal Gücü toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur; $F(2,204) = ,020$; $p > 0,05$.

Tablo 20. Eğitim Durumu gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçları.

	Eğitim Durumu	N	Ort.	Standart Sapma	F	p
Sürekli Öfke Ölçeği	Okur-Yazar, İlkokul, Ortaokul	19	18,79	5,583	,397	,756
	Lise	48	20,08	5,402		
	Üniversite	104	19,52	4,019		
	Lisansüstü	36	19,47	4,273		
	Toplam	207	19,57	4,548		
Öfke/İçe Alt Ölçeği	Okur-Yazar, İlkokul, Ortaokul	19	15,47	4,087	,572	,634
	Lise	48	16,50	4,136		
	Üniversite	104	16,39	3,546		
	Lisansüstü	36	15,81	3,371		
	Toplam	207	16,23	3,700		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği	Okur-Yazar, İlkokul, Ortaokul	19	14,53	3,687	,188	,905
	Lise	48	15,10	3,827		
	Üniversite	104	14,98	3,088		
	Lisansüstü	36	14,72	3,283		
	Toplam	207	14,92	3,341		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	Okur-Yazar, İlkokul, Ortaokul	19	22,74	4,458	,303	,824
	Lise	48	22,79	4,722		
	Üniversite	104	23,27	4,130		
	Lisansüstü	36	23,58	4,705		
	Toplam	207	23,16	4,381		
Dışadönüklük	Okur-Yazar, İlkokul, Ortaokul	19	3,3789	,79203	,192	,902
	Lise	48	3,4375	,64762		
	Üniversite	104	3,4231	,71370		
	Lisansüstü	36	3,5139	,77428		
	Toplam	207	3,4382	,71308		
Uyumluluk	Okur-Yazar, İlkokul, Ortaokul	19	4,2053	,58259	2,311	,077
	Lise	48	3,9479	,51073		
	Üniversite	104	3,8587	,57936		
	Lisansüstü	36	3,9917	,50843		
	Toplam	207	3,9343	,55785		
Sorumluluk	Okur-Yazar, İlkokul, Ortaokul	19	4,2368	,61663	2,700	,047
	Lise	48	3,8854	,64741		
	Üniversite	104	3,9635	,60436		
	Lisansüstü	36	4,1778	,53512		
	Toplam	207	4,0077	,61197		
Duygusal Dengelilik	Okur-Yazar, İlkokul, Ortaokul	19	3,2474	,85399	1,400	,244
	Lise	48	3,0875	,67686		
	Üniversite	104	3,3452	,74480		
	Lisansüstü	36	3,3583	,88103		
	Toplam	207	3,2787	,76776		
Zekâ/Hayal Gücü	Okur-Yazar, İlkokul, Ortaokul	19	3,9632	,47867	,744	,527
	Lise	48	3,9417	,45468		
	Üniversite	104	3,8798	,48319		
	Lisansüstü	36	4,0111	,51867		
	Toplam	207	3,9246	,48183		

Eğitim Durumu gruplarının Sorumluluk faktörü toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır; $F(3,203) = 2,700$; $p < 0,05$. Tukey Çoklu Karşılaştırma testi sonucuna göre Okur Yazar-İlkokul ve Ortaokul grubunun toplam puan ortalaması (ort. = 4,2368), Lise grubunun toplam puan ortalamasından (ort. = 3,8854) yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 21. Gelir durumu gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçları.

		Ekonomik Durum	n	Ortalama	Standart Sapma	F	p
Sürekli Öfke Ölçeği Toplam Puanı		2000 TL ve altı	13	19,92	3,201	,093	,911
		2000 – 4000TL	162	19,60	4,572		
		4000 TL ve üstü	32	19,31	4,980		
		Toplam	207	19,57	4,548		
Öfke/İçe Alt Ölçeği		2000 TL ve altı	13	16,54	2,787	,047	,954
		2000 – 4000TL	162	16,21	3,719		
		4000TL ve üstü	32	16,22	4,014		
		Toplam	207	16,23	3,700		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği		2000TL ve altı	13	15,31	2,594	,103	,902
		2000 - 4000TL	162	14,91	3,429		
		4000TL ve üstü	32	14,81	3,227		
		Toplam	207	14,92	3,341		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği		2000TL ve altı	13	22,08	3,174	3,390	,036
		2000 – 4000TL	162	22,90	4,391		
		4000 TL ve üstü	32	24,94	4,406		
		Toplam	207	23,16	4,381		
Dışadönüklük		2000 TL ve altı	13	3,0308	,56182	3,592	,029
		2000 - 4000 TL	162	3,4296	,73213		
		4000 TL ve üstü	32	3,6469	,59838		
		Toplam	207	3,4382	,71308		
Uyumluluk		2000 TL ve altı	13	3,5462	,72757	3,859	,023
		2000 - 4000 TL	162	3,9444	,53243		
		4000 TL ve üstü	32	4,0406	,56160		
		Toplam	207	3,9343	,55785		
Sorumluluk		2000 TL ve altı	13	3,7923	,65760	5,291	,006
		2000 - 4000 TL	162	3,9654	,60744		
		4000 TL ve üstü	32	4,3094	,53119		
		Toplam	207	4,0077	,61197		
Duygusal Dengelilik		2000 TL ve altı	13	2,9385	,78903	3,241	,041
		2000 - 4000 TL	162	3,2549	,74058		
		4000 TL ve üstü	32	3,5375	,84079		
		Toplam	207	3,2787	,76776		
Zekâ/Hayal Gücü		2000 TL ve altı	13	3,8385	,41541	,694	,501
		2000 - 4000 TL	162	3,9154	,47149		
		4000 TL ve üstü	32	4,0063	,55761		
		Toplam	207	3,9246	,48183		

Gelir düzeyleri toplam puanlarının Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır; $F(2,204) = 3,390$; $p < 0,05$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre ekonomik düzeyi 4000 TL ve üstü olan grubun Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalaması diğer ekonomik gelir düzeyi gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca 2000 TL – 4000 TL grubunun da Öfke/Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalaması ekonomik gelir düzeyi 2000 TL ve altında olan gruba göre toplam puan ortalaması daha yüksektir.

Gelir düzeyleri toplam puanlarının Dışadönüklük faktörünün toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır; $F(2,204) = 3,592$; $p < 0,05$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre ekonomik düzeyi 4000 TL ve üstü olan grubun Dışadönüklük faktörünün toplam puan ortalaması diğer ekonomik gelir düzeyi gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca 2000 TL – 4000 TL grubunun da Dışadönüklük faktörünün toplam puan ortalaması ekonomik gelir düzeyi 2000 TL ve altında olan gruba göre toplam puan ortalaması daha yüksektir.

Gelir düzeyleri toplam puanlarının Uyumluluk faktörünün toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır; $F(2,204) = 3,859$; $p < 0,05$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre ekonomik düzeyi 4000 TL ve üstü olan grubun Uyumluluk faktörünün toplam puan ortalaması diğer ekonomik gelir düzeyi gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca 2000 TL – 4000 TL grubunun da Uyumluluk faktörünün toplam puan ortalaması ekonomik gelir düzeyi 2000 TL ve altında olan gruba göre toplam puan ortalaması daha yüksektir.

Gelir düzeyleri toplam puanlarının Sorumluluk faktörünün toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır; $F(2,204) = 5,291$; $p < 0,01$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre ekonomik düzeyi 4000 TL ve üstü olan grubun Sorumluluk faktörünün toplam puan ortalaması diğer ekonomik gelir düzeyi gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca 2000 TL – 4000 TL grubunun da Sorumluluk faktörünün toplam puan ortalaması ekonomik gelir düzeyi 2000 TL ve altında olan gruba göre toplam puan ortalaması daha yüksektir.

Gelir düzeyleri toplam puanlarının Duygusal Dengelilik faktörünün toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır; $F(2,204) = 3,241$;

$p < 0,001$. Grupların birbirileri arasındaki farkı belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre ekonomik düzeyi 4000 TL ve üstü olan grubun Duygusal Dengelilik faktörünün toplam puan ortalaması diğer ekonomik gelir düzeyi gruplarının hepsinden yüksektir. Ayrıca 2000 TL – 4000 TL grubunun da Duygusal Dengelilik faktörünün toplam puan ortalaması ekonomik gelir düzeyi 2000 TL ve altında olan gruba göre toplam puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 22. Yapılan spor branşı gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçları.

	Yapılan Spor Branşı	n	Ortalama	Standart Sapma	F	P
Sürekli Öfke Ölçeği	Sualtı Ragbi	89	19,43	4,673	,853	,493
	Yüzme	66	19,27	4,629		
	Triatlon	21	19,38	4,189		
	Yelken	16	21,50	4,899		
	Sutopu	15	20,00	3,423		
	Toplam	207	19,57	4,548		
Öfke/İçe Alt Ölçeği	Sualtı Ragbi	89	15,80	3,715	1,992	,097
	Yüzme	66	15,94	3,758		
	Triatlon	21	18,10	3,793		
	Yelken	16	16,94	2,886		
	Sutopu	15	16,73	3,474		
	Toplam	207	16,23	3,700		
Öfke/Dışa Alt Ölçeği	Sualtı Ragbi	89	15,11	3,679	,287	,886
	Yüzme	66	14,62	3,295		
	Triatlon	21	14,67	2,799		
	Yelken	16	15,13	2,754		
	Sutopu	15	15,27	2,915		
	Toplam	207	14,92	3,341		
Öfke/Kontrol Alt Ölçeği	Sualtı Ragbi	89	22,66	4,251	1,216	,305
	Yüzme	66	23,52	4,383		
	Triatlon	21	24,81	4,094		
	Yelken	16	22,69	4,615		
	Sutopu	15	22,80	5,130		
	Toplam	207	23,16	4,381		
Dışadönüklük	Sualtı Ragbi	89	3,4213	,74185	,191	,943
	Yüzme	66	3,4909	,65462		
	Triatlon	21	3,3667	,84872		
	Yelken	16	3,4688	,68188		
	Sutopu	15	3,3733	,69124		
	Toplam	207	3,4382	,71308		
Uyumluluk	Sualtı Ragbi	89	3,9685	,52193	3,130	,016
	Yüzme	66	4,0515	,56357		
	Triatlon	21	3,8000	,54498		
	Yelken	16	3,5813	,65749		
	Sutopu	15	3,7800	,48727		
	Toplam	207	3,9343	,55785		

Tablo 22. Yapılan spor branşı gruplarının çalışmada kullanılan ölçek toplam puanlar açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırma sonuçları (devam).

Sorumluluk	Sualtı Ragbi	89	3,9596	,64044	1,117	,350
	Yüzme	66	4,1091	,59245		
	Triatlon	21	3,9714	,59426		
	Yelken	16	3,8125	,60649		
	Sutopu	15	4,1067	,53381		
	Toplam	207	4,0077	,61197		
Duygusal Dengelilik	Sualtı Ragbi	89	3,1663	,75828	1,927	,107
	Yüzme	66	3,3545	,85128		
	Triatlon	21	3,6381	,67341		
	Yelken	16	3,2313	,55102		
	Sutopu	15	3,1600	,63449		
	Toplam	207	3,2787	,76776		
Zekâ/Hayal Gücü	Sualtı Ragbi	89	3,9427	,46070	,687	,602
	Yüzme	66	3,9333	,47953		
	Triatlon	21	3,7619	,58007		
	Yelken	16	3,9563	,46184		
	Sutopu	15	3,9733	,50915		
	Toplam	207	3,9246	,48183		

Yapılan spor branşları grupları ile Uyumluluk faktörü toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır; $F(4,202) = 3,130$; $p < 0,05$. Hangi grubun hangi gruptan farklı olduğunu belirlemek için yapılan Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonucuna göre branşı Yüzme olan grubun Uyumluluk faktörü toplam puan ortalaması diğer branşların hepsinden yüksektir. Ayrıca Sualtı ragbi ile uğraşan sporcuların da Uyumluluk faktörü toplam puan ortalaması Triatlon, Sutopu ve Yelken branşıyla ilgilenen sporculardan daha yüksektir.

7. TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde, çalışma problemlerine göre ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik tartışma yer almaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular, literatür araştırmalarından elde edilen bulgularla tartışılmış ve ulaşılan sonuçlardan yola çıkarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir. İzmir, İstanbul ve Ankara illerinden seçilen toplam 207 yüzücü, sualtı ragbi ve sutopu oyuncular, triatletler ve yelken sporcularının oluşturduğu örneklemle sınırlı olan ve bu sporcuların kişilik özellikleri ve öfke ifade tarzlarının belirlendiği bu çalışmada, alt problemlere göre ulaşılan sonuçlar sırasıyla sunulmuştur.

Bu çalışmanın amacı, elde edilen veriler doğrultusunda su sporlarının yarışmacı branşlarındaki sporcuların kişilik özellikleri ve öfke ifade tarzları incelenerek elde edilen bulguların birbirileri ile ilişkisi sonucunda sporculara, antrenörlere, araştırmacılara katkı sağlaması ve sporcuların sporculuk yaşantılarında karşılaştıkları öfkeyi doğurabilecek durumlarda öfkenin olumlu bir şekilde ifade edilmesini sağlamaktır. Su sporlarıyla uğraşan sporcuların beş faktör kişilik modeline göre kişilik yapılarının incelenip saptanmasına imkân sağlamak, öfkeyi ifade etme şekillerinin farkındalığını sağlamak amaçlanmış, sporcuların kişilik yapılarıyla öfkelerini ifade edişlerindeki ilişki incelenmiştir.

Bu çalışmada öncelikle sporcuların Sürekli Öfke Ölçeği toplam puan ortalaması $19,57 \pm 4,548$, Öfke İçer Alt Ölçeği toplam puan ortalaması $16,23 \pm 3,700$, Öfke Dışer Alt Ölçeği toplam puan ortalaması $14,92 \pm 3,341$, Öfke Kontrol Alt Ölçeği toplam puan ortalaması $23,16 \pm 4,38$ olarak belirlenmiştir (Tablo 7). Ortalama değerler incelendiğinde, örneklem öfke kontrol ve sürekli öfke puanlarının daha yüksek olduğu görülürken, öfke dışer ve içer puanlarının daha az olduğu gözlemlenmiştir. Bulduğumuz sonuca göre örneklemimizi oluşturan sporcuların öfke kontrolünün ve sürekli öfke düzeylerinin yüksek olmasını, öfkeli olma halini kendileri veya takımları için yararlı olmasını sağlayabildikleri şeklinde yorumlanabilir. Bir sualtı ragbi oyuncusunun rakipleriyle mücadelesi esnasında karşılaştığı hakemlerin gözden

kaçırdığı kural dışı engellemelerden ötürü daha etkili hücum yapıp gol atabilmek için daha fazla efor sarf etmesi örnek olarak verilebilir.

Ekstrem spor yapan bireylerle yapılan bir çalışmada, örneklemin sürekli öfke düzeyi ortalamasını 20,79 ve kontrol altına alınmış öfke puan ortalamasını 22,74 ile çalışmamızı destekler şekilde en yüksek olduğu görülürken; içe vurulmuş öfke puan ortalamasını 20,49; dışa vurulmuş öfke puan ortalamasını 20,21 ile daha düşük olarak belirlenmiştir (Ceylan ve ark. 2015). Sürekli öfke ve kontrol altına alınmış öfke puanlarının bu çalışmayla benzerlik gösterdiği, ancak içe ve dışa vurulan öfke puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun ekstrem spor yapan sporcuların aniden değişebilen hava koşullarına adapte olabilme deneyiminden kaynaklandığı düşünülmektedir. Genç ve yetişkin sporcularla yapılan bir çalışmada, sürekli öfke düzeyini sırasıyla 21,86 ve 20,41; içe vurulan öfke puanlarını 17,05 ve 16,13; dışa vurulan öfke puanlarını 12,58 ve 11,00 olarak tespit edilmiştir (Sofia ve Cruz 2017). Tekvando yapan sporcularla yapılan çalışmada, sürekli öfke düzeyinin 23,11 puan ortalamasıyla orta düzeyde olduğu belirtilmiştir (Lapa ve ark. 2013). Farklı literatür araştırmaları da sürekli öfke ve öfke kontrol puanlarının, içe ve dışa vurulmuş öfke puanlarına göre daha yüksek olduğunu karatede (Ruiz ve Hanin 2011), ragbide (Robazza ve Bortoli 2007), basketbol ve futbolda (Maxwell ve ark. 2009; Nas 2016) ve diğer alanlarda (Roy 2004) destekler niteliktedir. Tüm bu bilgiler ışığında, sporun beraberinde getirmiş olduğu değişken koşullara adapte olabilme becerisi sporcuların öfkeyi olumlu şekilde yönlendirebildiğini göstermektedir.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada; sürekli öfke düzeyi puan ortalaması $20,55 \pm 4,97$, kontrol altına alınmış öfke puan ortalaması $20,88 \pm 4,52$, çalışmamıza benzer şekilde en yüksek olduğu görülürken, dışa vurulmuş öfke puan ortalaması $14,44 \pm 3,17$, içe vurulmuş öfke puan ortalaması ise $15,07 \pm 3,87$ daha az olduğu bulunmuştur (Elkin ve Karadağlı 2016). Aynı şekilde hemşirelerin de sürekli öfke düzeyi puan ortalamasını 21,61; kontrol altına alınmış öfke puan ortalamasını 21,59 ile en yüksek olduğu görülürken, dışa vurulmuş öfke puan ortalamasını 16,68; bastırılmış öfke puan ortalamasını 17,74 ile daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kaya ve ark. 2012). Ön lisans öğrencileriyle yapılan bir çalışmada da Sürekli öfke puan ortalaması $23,61 \pm 6,38$, öfke kontrol puan ortalaması $21,74 \pm 4,97$ ile en yüksek olduğu görülürken, öfke içe ve öfke dışa ve ortalamalarını sırasıyla $16,75 \pm 4,33$, $16,68 \pm 4,73$ olarak en düşük olarak bulunmuştur (Temel 2017).

Büyük Beş-50 Kişilik Testi bulguları incelendiğinde, dışadönüklük ortalama puanı $3,44\pm0,71$, uyumluluk ortalama puanı $3,93\pm0,56$, sorumluluk ortalama puanı $4,01\pm0,61$, duygusal dengelilik ortalama puanı $3,28\pm0,77$, zekâ/hayal gücü ortalama puanı $3,92\pm0,48$ olarak belirlenmiştir. Ortalama değerler incelendiğinde, örneklemin sorumluluk puanlarının daha yüksek olduğu görülürken, duygusal dengelilik puanlarının en az olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmamızı destekler şekilde futbolcuların sorumluluk puan ortalamalarının en fazla olduğu belirlenmiştir (Mirzaei ve ark. 2013). Bu bulgulara göre disiplini yüksek, sorumluluk sahibi olan, başarı motivasyonu yüksek ve hedef yönelimli sporcuların daha yüksek performans gösterebilecekleri söylenebilir. Ancak kaygı, depresyon, saldırganlık, öfke ve bencillik gibi duygusal dengeliliğe ilişkin özelliklere sahip sporcuların duygusal ve davranışsal kararlılıklarının daha düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum, sporcuların öfkelerini, saldırganlıklarını ve başarısızlıklarını kolayca göstermelerine neden olarak sporda performansın düşmesine yola açabilir. İngiliz atletlerde dışadönüklük, uyumluluk ve sorumluluk puanlarının yüksek olduğunu belirtilmiştir (Kaiseler ve ark. 2019). Benzer şekilde temas içeren sporlarla uğraşan sporcuların performansına ilişkin çalışmada sorumluluk ve zekâ/hayal gücü puanlarının en yüksek olduğunu tespit edilmiştir (Khan ve ark. 2016). Aynı şekilde koç-atlet ikilileri üzerine yapılan çalışmada hem koçların hem de atletlerin sorumluluk puan ortalamalarının en yüksek olduğunu görülmüştür (Yang ve ark. 2015). Ulaşılan tüm bulgularda sporun türü ve içeriği fark etmeksizin, sporcuların sorumluluk özelliklerinin yüksek olması, sporcu olmanın doğası gereği disiplinli çalışmanın bireye etkisi olarak yorumlanabilir. Düzenli antrenman yapan, belli bir hedef için çalışan sporcuların yüksek sorumluluk düzeyine sahip olması beklenen bir durumdur.

Kişilik özellikleri ile ilgili sonuçların literatür araştırmaları ile doğrulandığı görülmektedir. Ayrıca bu kişilik özellikleri spor başarısı ile ilgilidir (Allen ve ark. 2011). Daha başarılı sporcuların daha az başarılı sporculardan daha yüksek sorumluluğa ve uyumluluğa sahip olduklarını, duygusal olarak daha kararlı olduklarını göstermektedir (Steca ve ark. 2018). Azim ve titizlik gibi sorumluluk özelliklerine ilişkin unsurlar yanı sıra stres ve duyguları yönetme kapasitesi (duygusal stabilite) ve ihtiyaç halinde ilişkisel destek sağlama kapasitesi (uyumluluk), özellikle üst düzey spor müsabakalarında başarı için kişilik özelliklerini yönetmede önemli rol oynamaktadır.

Çalışmaya katılan sporcuların verdiği yanıtlara göre kişilik özellikleri ve sürekli öfke-öfke ifade tarzları arasındaki ilişkiye yönelik bulgulara göre uyumluluk, sorumluluk ve duygusal dengelilik ile öfke ölçeğinin tüm alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Uyumluluk, sorumluluk ve duygusal dengelilik özellikleri ile sürekli öfke, öfke içe ve öfke dışı alt boyutları arasındaki ilişkilerin tümü negatif, öfke kontrol alt boyutu arasındaki ilişkilerin tümü pozitif olarak belirlenmiştir. Ayrıca dışadönüklük ile öfke içe ve öfke dışı alt boyutları, zekâ/hayal gücü ile öfke kontrol alt boyutu arasında anlamlı ve zayıf ilişkiler bulunmuştur.

Literatür araştırmalarına göre kişiliğin beş faktörü ile öfke ifade tarzları arasında anlamlı ilişkiler olduğu doğrulanmıştır (Eagleton ve ark. 2007; Woodman ve ark. 2009; Özyeşil 2012; Pease ve Lewis 2015; Shahbazzadeh ve Beliad 2017). Öğrencilerle yürütülen çalışmada uyumluluk, sorumluluk ve duygusal dengelilik özelliklerinin aynı şekilde sürekli öfke ve tüm alt boyutları ile anlamlı ilişkili olduğu görülmüştür (Özyeşil 2012). Uyumluluk ve sorumluluk özellikleri ile sürekli öfke, öfke içe ve öfke dışı alt boyutları arasındaki ilişkilerin tümü negatif, öfke kontrol alt boyutu arasındaki ilişkilerin tümü pozitif olarak belirlenmiştir. Bu bulgulara göre, uyumlu ve sorumluluk sahibi bireylerin öfke kontrolünü yönetmede daha başarılı oldukları söylenebilir.

Bireylerin duygusal dengelilik özelliğine dayanarak, bu bulguların teorik temeller ile tutarlı görüldüğü ortaya çıkmıştır. Duygusal olarak daha dengesiz olan bireyler daha saldırgan, hassas ve endişelidir. Aksine duygusal dengesini koruyabilen bireyler ise rahat, sakin ve uyumludurlar (Cooper 2002). Duygusal dengenin düşük olması, olumsuz duyguları deneyimleme eğilimi olarak tanımlanabilir ve anksiyete, depresyon, öfke, karamsarlık gibi duyguları kapsamaktadır. Öfke ve endişe duyma eğilimlerinin bir sonucu olarak kişilerarası ilişkilerde çatışmalar ortaya çıkabilmektedir (Chamorro-Premuzic, 2008). Böylece duygusal dengeliliği düşük olan insanlar kolayca öfkelenmekte ve öfkelerini kontrol etmekte başarısız olarak bu öfkelerini içe veya dışı yansıtmaktadırlar (Özyeşil 2012).

Sistemik davranışların bir bütünü olarak spor; mutluluk, canlılık, iyimserlik, yüksek düzeyde enerji ve aktivite gibi daha olumlu duygular ve korku, endişe, acımasızlık, öfke ve suçluluk duygusu gibi daha az olumsuz duygular gerektirmektedir (Costa ve McCrae 1992; Parry ve ark. 2007). Bu gereklilikler dışı dönüklük ve duygusal dengelilik kişilik özellikleri ile ilişkili görülmektedir (Costa ve

McCrae 1992). Bu ilişki, yüksek dışadönüklük ve duygusal dengeliliğin muhtemelen bireyi spor aktivitelerine katılıma hazır hale getirmesi ile açıklanabilir (Nia ve Besharat 2010).

Takım sporlarıyla uğraşan sporcuların bireysel sporlardaki sporculara göre daha dışadönük olduklarını ve bu eğilimin zaman geçtikçe sabit kaldığı belirtilmiştir (Eagleton ve ark. 2007). Sporcuların fiziksel performansları dikkate alındığında, dışadönüklüğün öfke-performans yönetimini dengelediği belirlenmiştir (Woodman ve ark. 2009). Sporcunun öfkeli olduğunda, dışadönüklük özelliği sergileyen sporcuların içedönük sporculara göre maksimum güçlerinin arttığı düşünülmektedir (Allen ve Laborde. 2014).

Kişilik faktörlerinin ortalama değerleri kullanılarak öfke ölçeği toplam puanları karşılaştırıldığında dışadönüklük faktörünün öfke düzeyi ve öfkenin dışa vurumu ile negatif yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Dışadönüklük özelliği yüksek sporcuların daha az öfke düzeyine sahip olduğu ve öfkesini daha az dışa vurduğu söylenebilir.

Uyumluluk faktörünün öfke düzeyi, öfkenin içe ve dışa vurumu ile pozitif yönlü, öfke kontrolü ile negatif yönlü anlamlı ilişkileri olduğu tespit edilmiştir. Beklenenin aksine uyumluluğu yüksek sporcuların öfke düzeylerinin yüksek olduğu, öfkelerini içe ve dışa yansıttıkları aynı zamanda öfke kontrolünde zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yoğun fiziksel temas içeren sutopu ve sualtı ragbi branşlarındaki sporcuların öfkeyi olumlu sonuçlar için kullandıkları düşünülebilir.

Sorumluluk faktörü tıpkı uyumluluk faktörü gibi öfkenin tüm alt boyutlarıyla anlamlı ilişkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sorumluluk faktörünün öfke düzeyi, öfkenin içe ve dışa vurumu ile pozitif yönlü, öfke kontrolü ile negatif yönlü ilişkisi tespit edilmiştir. Başarıyı hedefleyen ve bu amaç için disiplinli bir şekilde çalışan, sorumluluk sahibi sporcuların karşılaştığı engellenme ve tehditler sonucunda başarıdan uzaklaşacağı ve emeklerinin boşa gideceği düşüncesiyle öfke düzeylerinin artmasına neden oluyor olabilir.

Duygusal dengelilik faktörünün de uyumluluk ve sorumluluk faktörünün öfke ölçeğiyle ilişkisine benzer şekilde öfke düzeyi, öfkenin içe ve dışa vurumu ile pozitif yönlü, öfke kontrolü ile negatif yönlü ilişkisi tespit edilmiştir.

Zekâ/Hayal gücü faktörünün yalnızca öfke kontrolüyle negatif yönlü anlamlı ilişkisi tespit edilmiştir. Yüksek zekâyâ veya hayal gücüne sahip sporcuların öfke kontrolünde zorlandıkları sonucuna ulaşmaktayız. Bu durumu ise kendini entelektüel

anlamda geliştirmiş hayatı diğerklerinden farklı algılayan sporcuları öfkeliendiren durumlar karşısında öfkeyi kontrol etmeyi tercih etmedikleri şeklinde yorumlayabiliriz.

Sosyo-demografik değışkenlere ilişkin bulgular incelendiğinde, bu araştırmada sporcuların cinsiyeti ile sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$). Benzer şekilde sürekli öfke ve öfke kontrolünün cinsiyete göre farklılaşmadığını belirtilmiştir (Akdeniz ve ark. 2017). Cinsiyet değışkenine göre öfke düzeylerinde farklılık bulunmaması ilginç bir bulgudur. Genellikle çalışmalarda erkeklere ait bulguların daha yüksek çıkması beklenmektedir. Bu durumda kültürel ve toplumsal etkenlerin rol oynadığını düşünülmektedir. Çünkü genel olarak bakıldığında erkeklerin öfke dışı vurumunda toplumda herhangi bir olumsuz yargılama olmazken, kızlar öfke ifadesinde daha pasiftir ve öfke dışı vurulmasında toplum tarafından olumsuz değerlendirilmektedir (İbrahim 2018). Ancak bu çalışmadaki bulgunun, kadın veya erkek fark etmeksizin tüm sporcuların öfke kontrol puanlarının yüksek oluşu yanı sıra kişilik özelliklerinden sorumluluk, uyumluluk ve duygusal dengelilik açısından yüksek puan almalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Bu çalışmada sporcuların cinsiyeti ile kişilik özelliklerinden uyumluluk ve duygusal dengelilik arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Su sporlarıyla uğraşan kadın sporcuların uyumluluk düzeylerinin erkek sporculara göre daha fazla olduğu, erkek sporcuların ise duygusal dengelilik düzeylerinin kadın sporculardan daha fazla olduğu görülmüştür. Kadınların anlaşmaya açık olan yapısının bu sonucu bulmamızı desteklediğini düşünmekteyiz. Ayrıca sonuçlar erkek sporcuların bayanlara göre daha fazla duygularına hâkim olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan bir çalışmada duygusal dengelilik faktörünün cinsiyet açısından anlamlı olarak farklılaştığı, bu çalışmanın aksine kadınların duygusal dengelilik puan ortalamalarının erkeklerden yüksek olduğu belirlenmiştir (Tatlıoğlu 2014).

Bu çalışmada sporcuların öfke ifade tarzlarının yaş gruplarına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Farklı bir araştırmada da yaş ile sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasında anlamlı ilişki bulunmadığı görülmüştür (Elkin ve Karadağlı 2016). Ancak başka bir araştırmada yaş değışkeninin öfke-içe ve öfke-dışa alt ölçekleri ile anlamlı ilişkisinin olduğu görülmüştür (Akdeniz ve ark. 2017). Öğrencilerin yaşlarına göre öfke alt boyutlarının anlamlı olarak farklılık göstermediğini tespit edilmiştir (İbrahim 2018). Katılımcıların 18-32 yaş aralığındaki

yetişkinlerden oluştuğu dikkate alındığında, bireylerin karakter ve kişilik özelliklerinin oturmuş olması nedeniyle farklı yaş grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı söylenebilir. Katılımcıların yaş aralığının dönemsel açıdan farklılaşması ile öfke ifade tarzlarının da farklılık göstereceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda kişilik özelliklerinden uyumluluk, sorumluluk ve duygusal dengeliliğin yaş gruplarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. ($p<0,01$). Su sporlarıyla uğraşan yaşları 33'ten büyük olan sporcuların uyumluluk, sorumluluk ve duygusal dengelik düzeylerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Yaşını almış sporcuların daha düzenli, kararlı, alçak gönüllü, fedakâr, sakin ve öz güvenli olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada sporcuların yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği yere göre öfke-içe alt ölçeği puanları açısından anlamlı farklılık belirlenmiştir. Bu bulguya göre daha küçük yerlerde yaşayan sporcuların diğer sporculara göre öfkesini daha fazla içe atma eğilimi olduğu belirlenmiştir. Yaşamının büyük bir bölümünü daha küçük yerlerde geçiren sporcular büyük şehirlere oranla daha fazla tanınırlığa sahip olacağından öfkesini bastırma yöneliminde oldukları söylenebilir. Benzer şekilde yaşanan yer değişkeni ile sürekli öfke ve öfke-içe alt boyutları açısından anlamlı farklılık bulunmuştur (Kısaç 1997). Bunun aksine üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada yaşanan yere göre sürekli öfke ve öfke ifade tarzı puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır (Elkin ve Karadağlı 2016).

Yaşanılan yer değişkeni ile kişilik faktörleri arasında sorumluluk faktörü arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0,01$). Daha büyük yerlerde yaşayan sporcuların küçük yerlerde yaşayan sporculara göre daha fazla sorumluluğa sahip olduğu görülmüştür. Şehir hayatının gereksinimleri doğrultusunda daha büyük yerde yaşayan sporcular daha fazla sorumluluk özelliği göstermesi beklenen bir durumdur. Öğretmenler üzerinde yapılan bir çalışmada yaşanan yer değişkeninin sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$) (Veysel 2015).

Yaşanılan yer ve duygusal dengelik faktörleri arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir ($p<0,05$). Daha büyük yerlerde yaşayan sporcuların küçük yerlerde yaşayan sporculara göre daha fazla duygusal dengeliliğe sahip olduğu görülmüştür. Buna rağmen çalışmamızın sonuçlarının aksine üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada yaşanan yer değişkeni ile dışadönüklük faktörü arasında anlamlı ilişkinin tespit edildiği çalışmalar mevcuttur (Tatlıoğlu 2014).

Araştırmaya katılan sporcuların gelir düzeyleri ile Öfke-kontrol alt ölçeği ile anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Ekonomik düzeyi yüksek olan sporcular kendilerinden daha düşük ekonomik gelire sahip sporculara göre öfkelerini kontrol edebilmekte olduğu belirlenmiştir. Ekonomik gelir düzeyi düşük sporcuların yüksek gelire sahip sporculara oranla hayatın getirdiği zorluklar karşısında daha fazla mücadele ettikleri düşünüldüğünde yüksek gelirli sporcuların öfkelerini daha kolay kontrol edebilmesi oldukça anlaşılabilir bir sonuç olabilir. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada gelir düzeyi ile sürekli öfke ve öfke ifade ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Elkin ve Karadağlı 2016). Ancak ekonomik gelir düzeyinin öfke-dış alt ölçeği ile anlamlı ilişkisini saptanmıştır (Kaya ve ark. 2012).

Araştırmaya katılan sporcuların gelir düzeyi ile dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal dengelilik faktörleri arasında anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır ($p<0,05$). Ekonomik düzeyi yüksek olan sporcular kendilerinden daha düşük ekonomik gelire sahip sporculara göre daha uyumlu, sorumlulukları daha yüksek ve daha dengeli duygusal yapıya sahip olabilmektedirler. Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada dışadönüklük, duygusal dengelilik, uyumluluk, zekâ/hayal gücü faktörlerinde anlamlı fark bulunmazken, sorumluluk faktörü anlamlı farkın olduğu tespit edilmiştir (Tatlıoğlu 2014).

Spor branşının sürekli öfke, öfke-içe, öfke-dışa ve öfke-kontrol alt ölçekleri ile anlamlı farklılıklara ulaşamamıştır ($p>0,05$). Bu araştırmayı destekler nitelikte basketbol, hentbol ve futbol sporlarıyla uğraşan sporcuların sürekli öfke, öfke-içe, öfke-dışa ve öfke-kontrol alt ölçekleri arasında anlamlı farklılıklara ulaşamadığı belirtilmektedir (Certel 2012).

Spor branşına göre kişilik özelliklerinden yalnızca uyumluluk özelliği ile anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0,05$). Genel düşünceye göre takım sporcuların daha fazla uyumluluk özelliği göstermesi beklenirken, ulaştığımız sonuca göre yüzme sporu ile uğraşan sporcuların uyumluluk düzeylerinin diğer spor branşlarından daha fazla olduğu görülmüştür. Yüzme sporu her ne kadar bireysel spor olsa da içerisinde barındırdığı bayrak yarışları ve şampiyonalarda yüzülen yarışların takım puanına etkisi gibi bireyselliğin dışında hedeflerin bulunması ve çok küçük yaşlardan itibaren takım birlikteliğini öğrenen yüzücülerin uyumluluk düzeyinin diğer branşlara göre yüksek çıkması anlaşılabilir bir durum olarak düşünülebilir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Öfke, nörolojik ve biyolojik süreçlerin yanı sıra kişilik özellikleri ve mizaç dâhil olmak üzere birden fazla kişisel ve çevresel değişkenler arasındaki karmaşık ilişkilerden etkilenmektedir. Her ne kadar öfke sağlıklı bir duygusal tepki olarak tanımlansa da nasıl ifade edildiği veya kontrol edilip edilmediği önemlidir.

Bu çalışma, ilgili branşların spor kulüplerinde yarışmalara katılan 103 kadın, 104 erkek toplamda 207 yüzücü, sualtı ragbi ve sutopu oyuncuları, triatletler ve yelken sporcuları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada su sporlarıyla uğraşan sporcuların kişilik özellikleri, öfke ifade tarzları ve bu iki değişken arasındaki ilişkilerin belirlenmesi yanı sıra cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, eğitim durumu ve ekonomik gelire göre öfke-öfke ifade ve kişilik özelliklerinin farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırma bulgularına göre katılımcıların öfke kontrolü ve öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu görülürken, öfkenin içe ve dışa vurumu daha az olduğu gözlemlenmiştir. Ortalama değerler incelendiğinde, örneklemin sorumluluk puanlarının daha yüksek olduğu görülürken, duygusal dengelilik puanlarının en az olduğu gözlemlenmiştir.

Kişilik özellikleri ve sürekli öfke-öfke ifade tarzları arasındaki ilişkiye yönelik bulgulara göre uyumluluk, sorumluluk ve duygusal dengelilik ile öfke ölçeği ve tüm alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Uyumluluk ve sorumluluk özellikleri ile sürekli öfke, öfke içe ve öfke dışa alt boyutları arasındaki ilişkilerin tümü negatif, öfke kontrol alt boyutu arasındaki ilişkilerin tümü pozitif olarak belirlenmiştir. Ayrıca dışadönüklük ile öfke içe ve öfke dışa alt boyutları, zekâ/hayal gücü ile öfke kontrol alt boyutu arasında anlamlı ve zayıf ilişkiler bulunmuştur.

Sosyo-demografik değişkenler açısından bazı kişilik özelliklerinin yaş, cinsiyet, yaşanılan yer, gelir ve branş açısından farklılık gösterdiği, öfke ve öfke ifade tarzlarının ise sadece yaşanılan yer ve gelire göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Gelecekteki araştırmalarda bazı negatif ve pozitif duyguların algılanan ve gerçek etkisine de odaklanılmalıdır. Duygulara ilişkin araştırmalarda esas konu, bireyin duygusal etkileri nasıl deneyimlediği ve aynı zamanda hoş veya hoş olmayan duyguların farklı yoğunluklarının temelini oluşturan mekanizmaları anlamaktır. Bu mekanizmanın sporcularda performans için yararlı/zararlı olup olmadığını belirlemek önemlidir. Çünkü bazı sporcular için olumsuz etkiler yaratabilecek öfke, öfke ifade tarzları, bazı kişilik özellikleri gibi özelliklerin savaşçı ruhu sürdürmelerine, daha fazla çaba sarf etmelerine, iyi odaklanmalarına ve hataları aşmalarına yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Su sporlarının farklı disiplinler içeren branşlarıyla uğraşan sporcularıyla yaptığımız bu çalışmada bireysel ve takım halinde yapılan sporların olduğu gibi temaslı olan ve olmayan, yalnızca tek disiplini veya birden fazla disiplin içeren sporlar da mevcuttur. Bu eşitliliği ortadan kaldırıp belirli sınıflandırmalar halinde veya her bir branşı tek başına inceleyerek ve denek sayısını çoğaltarak, üzerinde çalışılan spor branşıyla ilgili daha verimli sonuçlara ulaşılacağı düşünülmektedir.

Akademisyenlere yönelik olarak gelecek araştırmalarda daha kapsamlı örneklemeler kullanılarak sporcular arasında kültürel farklılıklar vb. değişkenlerin belirlenmesi, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları ve kişilik özellikleri açısından farklı ölçüm araçlarıyla sonuçların karşılaştırılması önerilmektedir.

9. KAYNAKLAR

Acar M, Ömer D. Sosyal Bilimler Sözlüğü. Vadi Yayınları: Ankara; 2002.

Akdeniz H, Demirci D, Sekban G, Yurtsever Y. Üniversite öğrencilerinin öfke düzeylerinin karşılaştırılması (Kocaeli Üniversitesi örneği). Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi. 2017; 1(1): 46-60.

Allen MS, Greenlees I, Jones M. An investigation of the five-factor model of personality and coping behaviour in sport. Journal of sports sciences, 2011; 29(8), 841-850.

Allen MS, Laborde, S. The role of personality in sport and physical activity. Current directions in psychological science, 2014; 23(6), 460-465.

Atabeyoğlu C. Türk Yelken Spor Tarihi. Başkent Yayınevi: Ankara; 1986.

Bacanlı H. Eğitim Psikolojisi. Alkım Yayınevi: İstanbul; 1997.

Bostan G, Kılıçgil E. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencisi olan ve olmayan Ankara Üniversitesi öğrencilerinin saldırganlık boyutları. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2008; 6(3): 133-140.

Bostancı N, Çoban Ş, Tekin Z, Özen A. Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre öfke ifade etme biçimleri. Kriz Dergisi. 2006; 14(3): 9-18.

Burger JM. Kişilik. Çeviren: Sarıoğlu İDE. 1. basım Kaknüs Yayınları: İstanbul; 2006.

Carlson NR, Martin GN, Buskist W. Psychology. 2nd edition. Prentice Hall: New Jersey; 2003.

Cenkseven F. Öfke yönetimi becerileri programının ergenlerin öfke ve saldırganlık düzeylerine etkisi. Eğitim Bilimleri ve Uygulama. 2003; 2(2): 153-167.

Certel Z, Bahadır Z. Takım sporu yapan sporcularda benlik saygısı ve sürekli öfke ve öfke ifade tarz ilişkisinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. 2012; 14(2): 157-164.

Ceylan M, Akçakoyun F, Mutlu V. An examination of anger levels of the individuals doing extreme sport. Turkish Journal of Sport and Exercise, 2015, 17.1: 29-34.

Chamorro-Premuzic T. Personality and Individual Differences. Blackwell Publishing: USA; 2008.

Cooper C. Individual Differences. Oxford University Press: New York; 2002.

Costa PT, McCrae RR. Domains and facets: Hierarchical personality assessment using the revised neo personality inventory. Journal of Personality Assessment. 1995; 64(1): 21-50.

Cüceloğlu D. İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kuramları. 11. basım. Remzi Kitabevi: İstanbul; 2002.

Çakıcı KC. Türkiye 1. Sutopu Ligi Oyuncularının Vücut Kompozisyonlarının İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. G. Ersöz). Ankara, 2006.

Dalkıran MA. Ortaokul Öğrencilerinin Spor Branşlarına Göre Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi (Osmaniye Örnekleme). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Yaprak Kalemoglu Varol) Aksaray, 2014.

Derman E. Spor Kùltürü. 1. basım. Detay Yayıncılık: Ankara; 2016.

Dervent F, Arslanoğlu E, Şenel Ö. Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımı ilişkisi (İstanbul İli örneği). Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 2010; 7(1): 523-525.

Eagleton JR, McKelvie SJ, De Man A. Extra version and neuroticism in team sport participants, individual sport participants, and nonparticipants. Perceptual and motor skills, 2007; 105(1), 265-275.

Elkin N, Karadağı F. Üniversite öğrencilerinin öfke ifade tarzı ve ilişkili faktörler. Anadolu Kliniğı Tıp Bilimleri Dergisi. 2016; 21(1): 64-71.

Engler B. Personality Theories. 8th edition. Milflin Harcourt Publishing Company: Boston; 2009.

Erkuş A. Psikolojik Terimler Sözlüğü. Doruk Yayınları: Ankara; 1994.

Eron LD. Parent-child interaction television violence and aggression of children. Am Psychol. 1982; 37: 197-211.

Filiz Z. Üniversite Öğrencilerinin sosyalleşmesinde spora katılımın değerlendirilmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2010; 4(3): 192-203.

Gergen KJ, Gergen MN. Sociol Psychologie. 2nd edition. Springer-Verleg: NY; 1986, p:225.

Günay E. Düzenli Yapılan Yüzme Antrenmanlarının Çocukların Fiziksel ve Fizyolojik Parametreleri Üzerine Etkisi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. K. Tamer). Ankara, 2007.

Güner BÇ. Takım Sporları ve Bireysel Sporlar Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. 19 Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman:). Samsun, 2006.

Hall CS, Lindzey G. Theories of Personality. Third edition. New York; 1985.

Hellriegel D, Slocum JW. Organizational Behaviour. 12nd edition. South-Western Centrage Learning: Mason, OH; 2009.

Isır T. Örgütlerde Personel Seçme Süreci: Bir Kamu Kuruluşundaki Yönetici Personelin Kişilik Özelliklerinin Tespit Edilerek Personel Seçim Sürecinin İyileştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Çukurova Üniversitesi, Doktora Tezi (Danışman:). Adana, 2006.

İbrahim İMS. Irak ve Türkiye'de öğrenim gören üniversite öğrencilerinin öfke ifade tarzları (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü), 2018.

İkizler C, Balcıoğlu İ, Atay S. Birden fazla sakatlanma geçiren bireysel mücadele sporcularında sakatlığın saldırganlık ve düşmanlık duygularıyla ilişkisi. Yeni Symposium. 1996; 34(1-2): 40-42.

İnanç BY, Yerlikaya EE. Kişilik Kuramları. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara; 2011.

Juricskay Z, Mezey B. Effect of regular training on the anthropometric parameters in swimmer children. Central Research Laboratory, Medical University of Pécs, Hungary, 2007.

Kaiseler M, Levy A, Nicholls AR, Madigan DJ. The independent and interactive effects of the Big-Five personality dimensions upon dispositional coping and coping effectiveness in sport. International Journal of Sport and Exercise Psychology, 2019; 17(4), 410-426.

Kaya N, Kaya H, Atar N, Turan N, Eskimez Z, Palloş A, Aktaş A. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin öfke ve yalnızlık özellikleri. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2012; 9(2): 18-26.

Kesici, A. Lise öğrencilerinin sorumluluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2018; 38(3): 965-985.

Kennedy HG. Anger and irritability. British Journal of Psychiatry. 1992; 161: 145- 153.

Khan B, Ahmed A, Abid G. Using the ‘Big-Five’ for Assessing Personality Traits of the Champions: An Insinuation for the Sports Industry. Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences, 2016; 10(1), 175-191.

Kısaç, İ. Üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre sürekli öfke ve öfke ifade düzeyleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1997.

Korkmaz NH, Özduvan K, İlhan A. Bursa ve çevresinde 18-24 yaşları arasında spor yapan gençlerin sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2003; 5(3): 17-25.

Köknel Ö. Kaygıdan Mutluluğa Kişilik. Altın Kitabevi: İstanbul; 1997.

Kulaksızoğlu A. Ergenlik Psikolojisi. 1. basım. Remzi Kitabevi: İstanbul; 1998.

Lapa TY, Aksoy D, Certel Z, Özçelik EÇMA, Çelik G. Evaluation of trait anger and anger expression in taekwondo athletes in relation to gender and success. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2013; 93, 1976-1979.

Littauer F, Littauer M. Kişilik Bulmacası. Çeviren: Çelik HB. 2. basım, Sistem Yayıncılık: İstanbul; 1998.

Mackie HW, Legg SJ. Preliminary assessment of force demands in laser racing. *Journal of Science and Medicine in Sport / Sports Medicine Australia*. 1999; 2(1): 78–85.

Martin R, Watson D, Wan CK. A Three-factor model of trait anger: Dimensions of affect, behavior and cognition. *Journal of Personality*. 2000; 68(5): 869-897.

Maxwell JP, Visek AJ, Moores E. Anger and perceived legitimacy of aggression in male Hong Kong Chinese athletes: Effects of type of sport and level of competition. *Psychology of Sport and Exercise*. 2009; 10: 289-296.

McCrae RR, Costa PT. Reinterpreting the Myers-Briggs type indicator from the perspective of the five-factor model of personality. *Journal of Personality*. 1989; 57: 17-40.

Mirzaei A, Nikbakhsh R, Sharififar F. The relationship between personality traits and sport performance. *European Journal of Experimental Biology*, 2013; 3(3), 439-442.

Moller J, Larsson B, Aagaard P. Physical requirements in Olympic sailing. *European Journal of Sport Science*. 2015; 15(3): 220–227.

Nia ME, Besharat MA. Comparison of athletes' personality characteristics in individual and team sports. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2010; 5, 808-812.

Odabaş B. 12 Haftalık Yüzme Temel Eğitim Çalışmalarının 7-12 Yaş Gurubu Kız ve Erkek Yüzücülerin Fiziksel ve Motorsal Özellikleri Üzerine Etkisi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman:). Kocaeli, 2003.

Öner N. Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler Bir Başvuru Kaynağı. 2. B-basım. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları: İstanbul; 1996.

Özer AK. Sürekli Öfke (SL-Öfke) ve Öfke İfadesi Tarzı (Öfke-Tarz) Ölçekleri ön çalışması, Türk Psikoloji Dergisi. 1994; 9(31): 26-35.

Özkalp E. Örgütsel Davranış. 2 basım. Anadolu Üniversitesi Web-Ofset: Eskişehir; 2004.

Öztürk Ü. Orta Dereceli Okullarda Beden Eğitimi. 2. basım. Kayı Yayıncılık: İstanbul; 1983.

Özyeşil Z. Five factor personality traits as predictor of trait anger and anger expression. Education and Science. 2012; 37(163): 322-332.

Parry J, Robinson S, Watson N, Nesti M. Sport and spirituality: An introduction. Routledge, 2007.

Pease CR, Lewis GJ. Personality links to anger: Evidence for trait interaction and differentiation across expression style. Personality and Individual Differences. 2015; 74: 159-164.

Sala G. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Öğrencilerinin Öfke ifade Etme Biçimlerinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi (Danışman:). Ankara, 1997.

Savaşır I, Şahin NH. Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler. Türk Psikologlar Derneği Yayınları: Ankara; 1997.

Sekulic D, Medved V, Rausavljevi N. EMG analysis of muscle load during simulation of characteristic postures in dinghy sailing. J Sports Med Phys Fitness. 2006; 46: 20-27.

Shahbazzadeh S, Beliad MR. The Mediatory Role of Exercise Self-Regulation in the Relationship between Personality Traits and Anger Management of Athletes. International Education Studies, 2017; 10(5), 181-187.

Sharkin BS. The measurement and treatment of client anger in counseling. *Journal of Counseling and Development*. 1988; 66: 361-365.

Smith HK. Physiological fitness and energy demands of water polo; time-motion analysis of field players and goaltenders. *Proceedings of the Federation Internationale de Natation Amateur (FINA) First World Water Polo Coaches Seminar*. May 27-June 3, Athens, Lausanne: FINA, 1991; pp.183-207.

Smith JR. *The World Encyclopedia of Water Polo*. Olive Press Publications: California; 1989.

Smits DJ, De Boeck P, Vansteelandt K. The inhibition of verbally aggressive behaviour. *European Journal of Personality*. 2004; 18: 535-555.

Smits DJ, Kuppens P. The relations between anger, coping with anger, and aggression and the BIS/BAS system. *Personality and Individual Differences*. 2005; 39: 783-793.

Sofia R, Cruz JFA. Unveiling anger and aggression in sports: the effects of type of Sport, competitive category and success level. *Revista de psicología del deporte*, 2017; 26(2), 21-28.

Somer O, Korkmaz M, Tatar A. Kuramdan Uygulamaya Beş Faktör Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE). *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları*: İzmir; 2004.

Soykan Ç. Öfke ve öfke yönetimi. *Kriz Dergisi*. 2003; 11(2): 19-27.

Spielberger CD, Jacobs GA, Russell SF, Crane RJ. Assessment of anger: the state-trait anger scale. In: Butcher JN, Spielberger CD, (eds.). *Advances in Personality Assessment*, Hillsdale: NJ; 1983, p.159-187.

Starner TM, Peters RM. Anger expression and blood pressure in adolescents. *The Journal of School Nursing*. 2004; 20(6): 335-342.

Steca P, Baretta D, Greco A, D'Addario M, Monzani D. Associations between personality, sports participation and athletic success. A comparison of Big Five in sporting and non-sporting adults. *Personality and Individual Differences*, 2018; 121, 176-183.

Şahan H. Üniversite Öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. *KMU İİBF Dergisi*. 2008; 10: 261-278.

Şimşek M, Şerif T, Akgemci T, Çelik A. Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara; 2001.

Tatar, A. Büyük Beş-50 Kişilik Testinin Türkçeye çevirisi ve Beş Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu ile karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2017; 18(1): 51-61.

Tatlıoğlu K. Üniversite öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramına göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*. 2014; 7(17): 939-971.

Temel, M., Çelikkalp, Ü., Bilgiç, Ş., & Saraçoğlu, G. V. Anger, Anger Expression Style and Related Factors in a Group of Associate Degree Students. *Balkan Near Eastern J Soc Sci*, 2017; 3, 125-35.

Tiryaki Ş. Spor Psikolojisi. Eylül Yayınevi: Ankara; 2000.

Tiryaki Ş. Spor Psikolojisi, Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama. Eylül Kitap ve Yayınevi: Ankara; 2000, s:150-160.

Topses G, Serin NB. Psikolojik Danışma ve Kişilik Kuramları. Nobel Yayınları: Ankara; 2012.

Ünlü S. Kişilik Kuramları. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları: Eskişehir; 2001.

Veysel T. Öğretmenlerin bazı değişkenler açısından öfke düzeylerinin ve tarzlarının belirlenmesi. *Journal of International Social Research*. 2015, 8: 40.

Weinberg SR, Gould D. *Foundation of Sport and Exercise Psychology*. Human Kinetics Publishers: Champaign, IL; 2007; p:40.

Woodman T, Davis PA, Hardy L, Callow N, Glasscock I, Yuill-Proctor J. Emotions and sport performance: An exploration of happiness, hope, and anger. *Journal of sport and exercise psychology*, 2009; 31(2), 169-188.

Yang SX, Jowett S, Chan DKC. Effects of big-five personality traits on the quality of relationship and satisfaction in Chinese coach–athlete dyads. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 2015; 25(4), 568-580.

Yelboğa A. Kişilik özellikleri ve iş performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*. 2006; 8(2).

Zel U. *Kişilik ve Liderlik*. 2. basım. Nobel Yayıncılık: Ankara; 2006.

10. EKLER

EK-1 YÖNETİM KURULU KARARI

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÖNETİM KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı
29.06.2018	24	33

Karar 8- Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı 161373010 numaralı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Çağatay İNALLI'nın tez konusunun etik kurul onayı alınması kaydı ile “Su Sporlarıyla Uğraşan Sporcuların Beş Faktör Kişilik Yapıları ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişki” olarak belirlenmesine **OY BİRLİĞİ** ile karar verildi.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ayşe AKTAŞ
Enstitü Müdürü

(İznil)
Doç. Dr. Elgin TÜRKÖZ
ULUER
Müdür Yardımcısı

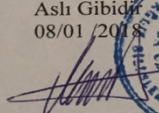
e-imzalıdır
Prof. Dr. Necip KUTLU
Üye

e-imzalıdır
Prof. Dr. Sezgi ÇINAR PAKYÜZ
Üye

e-imzalıdır
Doç. Dr. Murat TAŞ
Üye

e-imzalıdır
Aynur PALAMUTÇUOĞLU
Enstitü Sekreteri

Aslı Gibidi
08/01/2018

Aynur PALAMUTÇUOĞLU
Enstitü Sekreteri

EK-2 ETİK KURUL ONAYI

T.C.
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu
Karar Formu

KARAR TARİH / NO	13 / 03 / 2019 / 20.478.486				
ARAŞTIRMANIN ADI	Su sporlarıyla uğraşan sporcuların beş faktörlü kişilik yapıları ile öfke ifade tarzları arasındaki ilişkilerin incelenmesi				
SORUMLU ARAŞTIRMACI	Dr. Öğr. Üyesi Aylin ZEKİOĞLU - Manisa Celal Bayar Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi				
ARAŞTIRMA EKİBİ	Yüksek Lisans Öğrencisi Çağatay İnalı, Dr. Öğr. Üyesi Arkun Tatar				
ARAŞTIRMANIN NİTELİĞİ	UZMANLIK TEZİ ☐	YÜKSEK LİSANS-DOKTORA-TEZİ ☒	AKADEMİK AMAÇLI ☐		
DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	14 / 02 / 2019 / Tarih ve 8828 Sayılı; dilekçe				
KARAR BİLGİLERİ	Dilekçe incelenmiş, bilimsel ve etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.				
Unvanı/Adı/Soyadı	Araştırma ile İlgili Olan Üye	Toplantıya Katılmayan Üye	Unvanı/Adı/Soyadı	Araştırma ile İlgili Olan Üye	Toplantıya Katılmayan Üye
Prof. Dr. Zeki ARI Tıbbi Biyokimya AD	☒	☐	Doç. Dr. Serdar TOK Spor Bilimleri Fakültesi	☐	☐
Prof. Dr. Murat DEMET Psikiyatri AD	☒	☐	Dr. Öğr. Üyesi Selim ALTAN Tıp Tarihi ve Etik AD	☐	☐
Prof. Dr. Betül ERSOY Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD	☒	☐	Dr. Öğr. Üyesi Nurgül GÜNGÖR TAVŞANLI Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü	☐	☐
Prof. Dr. Beyhan Cengiz ÖZYURT Halk Sağlığı AD	☒	☐	Mukadder YILMAZER Avukat	☐	☐
Doç. Dr. Tuğba ÇAVUŞOĞLU Farmakoloji AD	☒	☒	Sivil Üye Hüseyin TUNÇAY	☐	☐
Etik Kurulumuzun kararı yukarıda belirtilmiştir. <u>Araştırmanız Her Hangi Bir Aşamada Etik Kurulumuzun "İzleme – Denetleme" Görevi Gereği Lüzumu Halinde Haberli / Habersiz Olarak Denetlenebilir</u>, Araştırma Başvuru Formunun Taahhütname – Bölüm E kısmında belirtilmiş olan hususların dikkate alınarak istenilen bilgilerin Etik Kurulumuza zamanında iletilmesi konusunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim. Prof. Dr. Zeki ARI Başkan					

EK-3 KURUM ONAYI

EGE ÜNİVERSİTESİ GENÇLİK VE SPOR KULÜBÜ DERNEĞİ

17.01.2019

KONU: ÇAĞATAY İNALLI TEZ ARAŞTIRMASI

İLGİLİ MAKAMA

21353438784 T.C No'lu Çağatay İnallı'nın "Su Sporlarıyla Uğraşan Sporcuların Beş Faktörlü Kişilik Yapıları ile Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde sporcularımıza anket uygulanmasında bir sakınca yoktur.

Halil ÖZTÜRK

E. Ü. GENÇLİK VE SPOR KULÜBÜ MÜDÜRÜ

EGE ÜNİVERSİTESİ GENÇLİK VE
SPOR KULÜBÜ DERNEĞİ
Ege Üniversitesi Rektörlüğü
Gençlik Cad.No: 10/A Bornova-İZMİR
Hasan Tahsin V.D. 325 020 5391

EK-4 KURUM ONAYI

Göztepe Spor Kulübü
Mithatpaşa Cd. No. 1170 Güzelyalı İZMİR
Tel. 0.232.2473616 – Fax.0.232.2473617
www.goztepe.org.tr

SAYI : 2019 – 14
KONU: Çağatay İNALLI

09/01/2019

İLGİLİ MAKAMA

21353438784 T.C. No'lu Çağatay İnallı'nın "Su Sporlarıyla Uğraşan Sporcuların Beş Faktörlü Kişilik Yapıları ile Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde sporcularımıza anket uygulamasında bir sakınca yoktur.

Deniz DURMAZ
Amatör Branşlar Sorumlusu

GÖZTEPE SPOR KULÜBÜ
DERNEĞİ
14/4 SKI No:13 Ç.Ş.Üçkuyular
Menek - İZMİR
Başkanı V.D. 411 091 0364

EK-5 SÜREKLİ ÖFKE VE ÖFKE İFADE TARZI ÖLÇEĞİ

I. BÖLÜM

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatırken kullandıkları birtakım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da genel olarak nasıl hissettiğinizi düşünün ve ifadelerin sağ tarafındaki sayılar arasında sizi en iyi tanımlayanı seçerek üzerine (X) işareti koyun. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin, genel olarak nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

1. Hiç
2. Biraz
3. Oldukça
4. Tümüyle

	Sizi ne kadar tanımlıyor?			
	Hiç			Tümüyle
	(1)	(2)	(3)	(4)
1. Çabuk parlarım.				
2. Kızgın mizaçıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)
3. Öfkesi burnunda bir insanım.	(1)	(2)	(3)	(4)
4. Başkalarının hataları, yaptığım işi yavaşlatınca kızarım.	(1)	(2)	(3)	(4)
5. Yaptığım iyi bir işten sonra takdir edilmemek canımı sıkır.	(1)	(2)	(3)	(4)
6. Öfkelenince kontrolümü kaybederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
7. Öfkeli olduğumda ağzıma geleni söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
8. Başkalarının önünde eleştirilmek beni çok hiddetlendirir.	(1)	(2)	(3)	(4)
9. Engellendiğimde içimden birilerini vurmaya gelir.	(1)	(2)	(3)	(4)
10. Yaptığım iyi bir iş kötü değerlendirildiğinde çılgına dönerim.	(1)	(2)	(3)	(4)

II. BÖLÜM:

YÖNERGE: Herkes zaman zaman kızgınlık veya öfke duyabilir. Ancak, öfke duygularıyla ilgili tepkileri farklıdır. Aşağıda, kişilerin öfke ve kızgınlık tepkilerini tanımlarken kullandıkları ifadeleri göreceksiniz. Her bir ifadeyi okuyun ve öfke ve kızgınlık duyduğunuzda genelde ne yaptığınızı düşünerek o ifadenin yanında sizi en iyi tanımlayan sayının üzerine (X) işareti koyarak belirtin. Doğru veya yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeyin.

1. Hiç
2. Biraz
3. Oldukça
4. Tümüyle

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

	Sizi ne kadar tanımlıyor?			
	Hiç			Tümüyle
	(1)	(2)	(3)	(4)
11. Öfkemi kontrol ederim.				
12. Kızgınlığımı gösteririm.	(1)	(2)	(3)	(4)
13. Öfkemi içime atarım.	(1)	(2)	(3)	(4)
14. Başkalarına karşı sabırlıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)
15. Somurtur ya da surat asarım.	(1)	(2)	(3)	(4)

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

	<u>Sizi ne kadar tanımlıyor?</u>			
	Hiç	Tümüyle		
	(1)	(2)	(3)	(4)
16. İnsanlardan uzak dururum.				
17. Başkalarına iğneli sözler söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
18. Soğukkanlılığımı korurum.	(1)	(2)	(3)	(4)
19. Kapıları çarpmak gibi şeyler yaparım.	(1)	(2)	(3)	(4)
20. İçin için köpürürüm ama gösteremem.	(1)	(2)	(3)	(4)

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

	<u>Sizi ne kadar tanımlıyor?</u>			
	Hiç	Tümüyle		
	(1)	(2)	(3)	(4)
21. Davranışlarımı kontrol ederim.				
22. Başkalarıyla tartışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
23. İçimde, kimseye söylemediğim kinler beslerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
24. Beni çileden çıkaran her neyse saldırırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
25. Öfkem kontrolden çıkmadan kendimi durdurabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

	<u>Sizi ne kadar tanımlıyor?</u>			
	Hiç	Tümüyle		
	(1)	(2)	(3)	(4)
26. Gizliden gizliye insanları epeyce eleştiririm.				
27. Belli ettiğimden daha öfkeliyimdir.	(1)	(2)	(3)	(4)
28. Çoğu kimseye kıyasla daha çabuk sakinleşirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
29. Kötü şeyler söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
30. Hoşgörülü ve anlayışlı olmaya çalışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

	<u>Sizi ne kadar tanımlıyor?</u>			
	Hiç	Tümüyle		
	(1)	(2)	(3)	(4)
31. İçimden insanların fark ettiğinden daha fazla sinirlenirim.				
32. Sinirlerime hâkim olamam.	(1)	(2)	(3)	(4)
33. Beni sinirlendirene, ne hissettiğimi söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)
34. Kızgınlık duygularımı kontrol ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)

EK-6 SÜREKLİ ÖFKE VE ÖFKE İFADE TARZI ÖLÇEĞİ İZİN YAZISI

Kimden: **ozer.akadir** ozer.akadir@gmail.com
Konu: Re: Sürekli Öfke - Öfke İfade Tarzı Ölçekleri İzin Yazısı
Tarih: 27 Eylül 2018 13:02
Kime: pc cagatay.inalli@gmail.com

Sn Çağatay İnancı
Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ölmelerini tez çalışmanızda kullanmanızı onaylıyorum.

Başarı dilekleriyle
Prof Dr Kadir Özer

Sent from my Samsung Galaxy smartphone.

----- Original message -----

From: pc <cagatay.inalli@gmail.com>
Date: 9/27/18 12:04 (GMT+03:00)
To: ozer.akadir@gmail.com
Subject: Sürekli Öfke - Öfke İfade Tarzı Ölçekleri İzin Yazısı

Kadir Hocam,

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Sporda Psikososyal Alanlar A.B.D. yüksek lisans öğrencisiyim.
"Su sporlarıyla uğraşan sporcuların beş faktör kişilik yapıları ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişki" konulu yüksek lisans tezimde size ait olan "Sürekli Öfke - Öfke İfade Tarzı Ölçeği" ni akademik amaçlı kullanmak istiyorum.
Etik Kurul raporu için sizden izin yazısı almam gerekmektedir.
Bu konuda yardımlarınızı bekliyorum.

Saygılarımla.

ÇAĞATAY İNALLI

TAKEV OKULLARI BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ
GÖZTEPE SPOR KULÜBÜ YÜZME ANTRENÖRÜ

0 536 493 79 64
cagatay.inalli@gmail.com

EK-7 BÜYÜK BEŞ-50 KİŞİLİK TESTİ

Kendinizi nasıl tanımlarsınız?

Her bir ifadenin size ne kadar uygun olduğunu ifadenin yanındaki cevaplardan uygun olanını işaretleyerek belirtiniz. Kendinizi, gelecekte, olmak istediğiniz gibi değil, şu an nasıl görüyorsanız o şekilde tanımlayın.

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Orta / Kararsız	Biraz Uygun	Çok Uygun
1. Toplantıların gözdesiyimdir.					
2. Başkalarına pek ilgi duymam.					
3. Her zaman hazırlıklıyım.					
4. Kolayca kendimi baskı altında hissederim.					
5. Kelime hazinem zengindir.					
6. Çok konuşmam.					
7. İnsanlarla ilgilenirim.					
8. Kişisel eşyalarımı etrafta bırakırım.					
9. Genelde rahatımdır.					
10. Soyut fikirleri kavramakta zorlanırım.					
11. İnsanların arasında kendimi rahat hissederim.					
12. İnsanlara hakaret ederim.					
13. Detaylara dikkat ederim.					
14. Her şeye endişelenirim.					
15. Olayları zihnimde canlandırım.					
16. Arka planda kalmayı tercih ederim.					
17. Başkalarının duygularını anlayıp paylaşıyorum.					
18. İşleri karmakarışık yaparım.					
19. Nadiren kendimi keyifsiz hissederim.					
20. Soyut fikirlerle ilgilenmem.					
21. Konuşmayı genelde ben başlatırım.					
22. Başka insanların problemleriyle ilgilenmem.					
23. İşleri hemen hallederim.					
24. Kolayca huzursuz olurum.					
25. Mükemmel fikirlerim vardır.					
26. Söyleyecek çok şeyim yoktur.					
27. Yumuşak kalpliyim.					
28. Genellikle eşyaları yerlerine koymayı unuturum.					
29. Moraliim çabuk bozulur.					
30. Hayal gücüm kuvvetli değildir.					
31. Toplantılarda değişik insanlarla konuşabilirim.					
32. Aslında başkalarıyla pek ilgilenmem.					
33. Düzeni severim.					
34. Ruh halim çok sık değişir.					
35. Olayları anlamada hızlıyım.					
36. Dikkat kendi üzerine çekmekten hoşlanmam.					
37. Başkalarına zaman ayırırım.					
38. Görevlerimden kaçırım.					
39. Ruhsal dengem sık değişir.					
40. Zor kelimeler kullanırım.					
41. İlgi odağı olmaktan rahatsızlık duymam.					
42. Başkalarının duygularını hissederim.					
43. Bir plan takip ederim.					
44. Çabuk rahatsız olurum.					
45. Olaylar üzerinde düşünerek vakit geçiririm.					
46. Yabancıların arasında genelde sessizimdir.					
47. İnsanları rahatlatırım.					
48. İşimde titizimdir.					
49. Çoğu zaman kendimi keyifsiz hissederim.					
50. Fikirlerle doluyumdur.					

EK-8 BÜYÜK BEŞ-50 KİŞİLİK TESTİ İZİN YAZISI

Kimden: **Arkun Tatar** arkuntatar@yahoo.com
Konu: Yan: Beş Faktör Kişilik Envanteri
Tarih: 27 Eylül 2018 13:47
Kime: **pc** cagatay.inalli@gmail.com

AT

Sayın Çağatay,

Beş Faktör Kişilik Envanteri'ni çalışmanızda kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar,

Arkun Tatar

Kimden: **pc** <cagatay.inalli@gmail.com>
Kime: arkuntatar@yahoo.com
Gönderildiği Tarih: 27 Eylül 2018 12:08 Perşembe
Konu: Beş Faktör Kişilik Envanteri

Arkun Hocam,

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Sporda Psikososyal Alanlar A.B.D. yüksek lisans öğrencisiyim.

“Su sporlarıyla uğraşan sporcuların beş faktör kişilik yapıları ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişki” konulu yüksek lisans tezimde size ait olan “Beş Faktör Kişilik Envanteri” ni akademik amaçlı kullanmak istiyorum.

Etik Kurul raporu için sizden izin yazısı almam gerekmektedir.

Bu konuda yardımlarınızı bekliyorum.

Saygılarımla.

ÇAĞATAY İNALLI

TAKEV OKULLARI BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ
GÖZTEPE SPOR KULÜBÜ YÜZME ANTRENÖRÜ

0 536 493 79 64
cagatay.inalli@gmail.com

EK-9 ORJİNALLİK RAPORU

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Başkanlığı'na

Tez Adı: Su Sporlarıyla Uğraşan Sporcuların Beş Faktör Kişilik Yapıları ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişki

Tezime ilişkin 03/06/2019 tarihinde yapılan Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 27'dir.

Belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. 19.08.2019

Adı Soyadı : Çağatay İNALLI
Öğrenci No : 161373010
Anabilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor
Programı : Yüksek Lisans

Çağatay İNALLI

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Dr. Öğr. Üyesi Aylin ZEKİOĞLU

Açıklamalar

- 1-Tez Çalışması Orijinallik Raporu (TÇOR), TURNITIN İntihal Tespit Programı kullanımı için kişisel hesap alma hakkı bulunan tez danışmanlar, Enstitülerde görevlendirilen personeller, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nda görevlendirilen kütüphaneciler tarafından alınır.
- 2-Sayfa sayısı 400'den az olan tezler için tez savunmasından önce ve başarılı olması durumunda düzeltmelerden sonra olmak üzere 2 kez TÇOR alınır.(400 sayfadan fazla olan tezler 400 ve katları şeklinde bölünerek Turnitin veri tabanına yüklenmesi gerekmektedir. Bu gibi durumlarda benzerlik oranının hesaplanmasına ilişkin detaylı forma, kütüphane web sayfasında bulunan Turnitin kullanım kılavuzlarının altından erişilebilir.)
- 3-TÇOR, tezin yalnızca Kapak Sayfası, Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan kısmının tek bir dosya olarak intihal tespit programına yüklenmesi ile alınır.
- Programa yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak tez başlığının tamamı, Yazar Adı (author's first name) olarak öğrencinin adı, Yazar Soyadı (author's last name) olarak öğrencinin soyadı bilgisi yazılır.
- 4- TURNITIN İntihal tespit programına yüklenen dosyanın sürecilenmesinde, ilgili programdaki filtreleme seçenekleri aşağıdaki şekilde ayarlanır: - Kaynakça hariç, - Alıntılar hariç, - 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words)
- 5-İsteğe bağlı ayarlar kısmından; "Ödevleri şuraya gönder?" seçeneği mutlaka DEPO YOK şeklinde işaretlenmesi gerekmektedir; aksi durumda aynı tezin ikinci kez yüklenmesi durumunda benzerlik %100 çıkacaktır ve depodan tezi silmek çok uzun süre gerektirecektir.
- 6- Raporlama işlemi tamamlandıktan sonra, kaydedilmiş olan ekranın görüntüsünü sağ üst köşesinde yüzdelik sayı olarak belirtilen "benzerlik oranı," raporlamaya tabi tutulmuş olan dosyanın "toplam sayfa sayısı" ve raporlama işleminin yapıldığı "tarih" bilgisi, "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formuna işlenir.
- 7- Benzerlik oranında tüm sorumluluk öğrenciye aittir.
- 8-Tez savunma sınavı sonrasında başarılı bulunan öğrenci, tez savunma sınavı tarihi sonrasında tezde yapılmış muhtemel değişiklikleri içeren dosya kullanılarak alınmış ikinci bir intihal raporundaki bilgiler kullanılarak hazırlanmış ve tez danışmanı tarafından onaylanarak imzalanmış ikinci bir "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu"nu Enstitüye teslim etmekte yükümlüdür.
- 9-Turnitin Hakkında Bilgiler: <http://kutuphane.cbu.edu.tr/turnitin.9370.tr.html>

ÖZGEÇMİŞ

Adı	Çağatay	Soyadı	İNALLI
Doğum Yeri	Konak - İZMİR	Doğum Tarihi	25.01.1990
Uyruğu	TC	Tel	0536 493 79 64
E-mail	cagatay.inalli@gmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora/Uzmanlık		
Yüksek Lisans		
Lisans	Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	2014
Lise	Özel Fatih Anadolu Lisesi	2007

İş Deneyimi

Görevi	Kurum	Süre (Yıl - Yıl)
1 Yüzme Antrenörü	Göztepe Spor Kulübü	2017 -
2 Beden Eğitimi ve Spor Öğr.	Takev Okulları	2017 -

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama*	Konuşma*	Yazma*
İngilizce	İyi	Orta	İyi

Yabancı Dil Sınav Notu	
YÖKDİL	57

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
ALES Puanı			70,87236

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma becerisi
Microsoft	İyi
Google	Çok İyi
macOS	İyi
Windows	İyi

